

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Model praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela w klasach I-III szkół podstawowych

Opracowanie:
Marta Szabelska-Holeksa
Joanna Świątkiewicz

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
Poznań 2012

Strona **1**

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp.....	3
Założenia organizacyjne i programowe praktyk pedagogicznych studentów WSNHiD na kierunku pedagogika - specjalność <i>edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna</i>	6
Komponenty nowych modeli praktyk pedagogicznych dla studentów specjalności nauczycielskiej <i>edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna</i>	16
Organizacja praktyk	17
Program praktyk w placówkach oświatowych.....	21
Dokumentacja praktyk.....	27
Monitoring praktyk.....	29
Etapy realizacji nowych modeli praktyk pedagogicznych dla studentów specjalności nauczycielskiej <i>edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna</i>	31
Moduł I. Warsztaty	33
Moduł II. Praktyka obserwacyjna.....	35
Moduł III. Praktyka czynna.....	40
Moduł IV. Doradztwo i mikronauczanie	46
Nowy model praktyk pedagogicznych w klasach I-III szkoły podstawowej	49
Ramowy harmonogram praktyk w szkole podstawowej	51
Ramowy program praktyk w szkole podstawowej	52
Spis rysunków	60
Spis tabel	60
Wykaz źródeł.....	61
Załączniki	62

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wstęp

Praktyka pedagogiczna stanowi integralną i ważną część studiów przygotowujących studentów do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich. Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu (dalej: WSNHiD) od kilku lat kształci studentów w zakresie *edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej* w ramach specjalizacji nauczycielskiej na kierunku *pedagogika* (studia I i II stopnia). Dotychczasowe rozwiązania formalne, organizacyjne i programowe praktyk pedagogicznych na specjalności nauczycielskiej *edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna* w WSNHiD spełniały swoją funkcję w kształtowaniu podstawowych kompetencji merytorycznych, metodycznych i opiekuńczo-wychowawczych studentów. Wprowadzona w 2011 roku reforma szkolnictwa wyższego, a w konsekwencji modyfikacje standardów kształcenia nauczycieli¹, nakłada na uczelnie obowiązek dostosowania programów kształcenia do wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK)², w tym weryfikacje podstawowych założeń organizacyjnych i programowych praktyk pedagogicznych. W nowym systemie kształcenia praktycznego elementy modelu organizacji praktyk powinny zapewnić właściwą realizację programu praktyk i znacząco poprawić ich jakość. Mając na względzie rzetelne przygotowanie pedagogiczne przyszłych nauczycieli, Zespół Katedry Pedagogiki WSNHiD w lutym 2012 roku przystąpił do realizacji projektu *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego* (współfinansowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Poddziałanie 3.3.2. Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli)³.

Głównym celem projektu jest poprawa jakości praktyk pedagogicznych realizowanych przez studentów specjalności nauczycielskiej *edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna* poprzez wypracowanie i wdrożenie nowych modeli praktyk przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolu (edukacja przedszkolna) oraz do nauczania w klasach I-III szkoły podstawowej (I etap edukacyjny).

¹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (DZ.U. z 2012, Nr , poz. 131).

² W roku akademickim 2012/2013 w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa wprowadzono nowe, modułowe programy kształcenia w oparciu o KRK oraz wewnętrzny system organizacji procesu dydaktycznego (modułowy).

³ Roczniki studentów (2010/2011; 2011/2012) objęte działaniami projektu realizują program studiów zgodny z Rozporządzeniem MNiSW z dn. 12 lipca 2007 roku w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków (Dz. U. 2007, Nr 164, poz. 1166, zał. 78).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W ramach projektu zaplanowano następujące zadania:

- opracowanie nowych modeli praktyk na podstawie ogólnopolskich badań eksperckich (okres realizacji: II 2012-III 2014),
- wdrożenie nowych modeli praktyk (okres realizacji: X 2012-VI 2014),
- upowszechnienie nowych modeli praktyk (okres realizacji: V-VII 2014).

Realizacja projektu przebiega etapowo. W pierwszym etapie przeprowadzono ogólnopolskie badania eksperckie w celu:

- pozyskania informacji o aktualnie realizowanych modelach i programach praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela w przedszkolach i klasach I-III szkół podstawowych,
- pozyskania opinii nauczycieli i studentów na temat systemu praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania przedszkolnego i w klasach I-III szkół podstawowych w latach 2009-2012,
- określenia zakresu zmian w programach i sposobach realizacji praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela w przedszkolach i klasach I-III szkół podstawowych.

Badaniami objęto różne grupy respondentów, reprezentujące wszystkie podmioty zaangażowane w realizację praktyk pedagogicznych:

- nauczycieli w przedszkolach i w klasach I-III szkół podstawowych, posiadających co najmniej 3-letnie doświadczenie sprawowania opieki nad praktykami pedagogicznymi studentów specjalności nauczycielskich w zakresie edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego
- studentów studiów licencjackich w zakresie edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej, którzy w roku akademickim 2011/2012 odbywali praktyki pedagogiczne w placówkach wychowania przedszkolnego i w klasach I-III szkół podstawowych,
- przedstawicieli organów prowadzących placówki oświatowe,
- specjalistów pedagogów i psychologów, pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych,
- nauczycieli akademickich, specjalistów w zakresie edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej,
- opiekunów praktyk pedagogicznych z ramienia uczelni (pełnomocników/koordynatorów ds. praktyk).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zróznicowane podejście metodologiczne (połączenie w projekcie zarówno metod badań ilościowych, jak i badań jakościowych), umożliwił wnikliwy przegląd opinii respondentów na temat form organizacji i realizacji praktyk pedagogicznych w Polsce oraz pogłębienie analizy obszarów wymagających modyfikacji w aktualnie realizowanych modelach praktyk (ocena mocnych i słabych stron, wskazanie elementów wymagających nowych rozwiązań).

Badania przeprowadzono w okresie od kwietnia do czerwca 2012 r. , równoległe realizując:

- badania ankietowe (350 ankiet przeprowadzonych wśród studentów; odpowiednio: 700 ankiet wśród nauczycieli przedszkoli, 700 ankiet wśród nauczycieli szkół podstawowych)
- wywiady pogłębione (łącznie przeprowadzono 145 wywiadów z nauczycielami i studentami)
- zogniskowane wywiady grupowe (zrealizowane w 6 grupach fokusowych).

Zarówno same badania, jak i opracowania uzyskanych wyników empirycznych, uwzględniły specyfikę realizacji praktyk pedagogicznych w dwóch typach placówek: przedszkole oraz szkoła podstawowa. Łącznie sporządzono sześć raportów badawczych⁴, na podstawie których opracowano dwa modele praktyk pedagogicznych: 1) model praktyk w przedszkolu; 2) model praktyk w klasach I-III szkoły podstawowej.

⁴ *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Raport z badania ilościowego. Opinie i wnioski na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania przedszkolnego.* Projekt i opracowanie BIOSTAT, Lipiec 2012; *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Raport z badania ilościowego. Opinie i wnioski na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania wczesnoszkolnego.* Projekt i opracowanie BIOSTAT, Lipiec 2012; *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Raport z badania jakościowego. Opinie i wnioski na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania przedszkolnego.* Projekt i opracowanie BIOSTAT, Lipiec 2012; *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Raport z badania jakościowego. Opinie i wnioski na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania wczesnoszkolnego.* Projekt i opracowanie BIOSTAT, Lipiec 2012; *Raport z badania. Raport końcowy z badań FGI dotyczących praktyk pedagogicznych w przedszkolach prowadzonych w ramach projektu pn. "Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.* ASM. Kutno, czerwiec 2012; *Raport z badania. Raport końcowy z badań FGI dotyczących praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych prowadzonych w ramach projektu pn. "Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.* ASM. Kutno, czerwiec 2012.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Założenia organizacyjne i programowe praktyk pedagogicznych studentów WSNHiD na kierunku pedagogika - specjalność *edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna*

Punktem wyjścia prezentacji założeń organizacyjny i programowych nowych modeli praktyk pedagogicznych jest dotychczas realizowany program praktyk⁵. W WSNHiD praktyki pedagogiczne na kierunku *pedagogika*, specjalizacja nauczycielska specjalność *edukacja wczesnoszkolna*

i przedszkolna (dalej: EWiP) są realizowane równoległe z zajęciami dydaktycznymi, zarówno merytorycznymi jak i metodycznymi.

Zgodnie z program kształcenia 2011/2012 na studiach I stopnia, praktyki pedagogiczne dla studentów EWiP odbywają się w dwóch etapach, według następującego planu :

1. III rok – zaliczenie w semestrze V: klasy I - III szkoły podstawowej – 100 godzin.
Termin realizacji: od września do grudnia.
2. III rok – zaliczenie w semestrze VI: przedszkole – 80 godzin.
Termin realizacji: od stycznia do kwietnia.

W zakresie organizacji praktyk pedagogicznych przyjęto ogólne założenia:

1. Praktyki odbywają się i są zaliczane w oparciu o obowiązujący w uczelni „Regulamin Praktyk”⁶.
2. Warunki odbycia praktyki są każdorazowo uzgadniane pomiędzy instytucją a uczelnią.
3. Nad przebiegiem praktyki czuwają powołani w tym celu opiekunowie: z ramienia instytucji i z ramienia szkoły wyższej.
4. Opiekun z ramienia uczelni, w porozumieniu ze studentem i opiekunem z ramienia instytucji, ustala szczegółowy plan praktyki i czuwa nad prawidłową realizacją. Po zakończeniu praktyki omawia, podsumowuje i ocenia ze studentem jej przebieg.

⁵ Program praktyk zawodowych w WSNHiD zawiera dokument: *Praktyki zawodowe na kierunku pedagogika I stopień studiów w roku akademickim 2011/2012 (specjalizacja: edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna)*.

⁶ *Regulamin studenckich praktyk zawodowych w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa* (dokument wewnętrzny uczelni).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Program, wynikający z celów praktyk pedagogicznych, obejmował zadania studenta-praktykanta, placówki oświatowej oraz nauczyciela-opiekuna praktyk (podstawowe zadania wynikające z dotychczasowego programu praktyk prezentuje tabela 1).

Tabela 1. Podstawowe zadania praktykanta i opiekuna praktyk (w roku akademickim 2011/2012).

Zadania praktykanta	Zadania placówki / opiekuna praktyk
<ol style="list-style-type: none"> Zapoznanie się ze strukturą organizacyjną placówki przedszkolnej i szkolnej. Zapoznanie się z programami nauczania oraz programem wychowawczym przedszkola oraz klas I-III. Ukierunkowane obserwowanie działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej prowadzonej w szkole i w przedszkolu. Zapoznanie się z systemem oceniania w klasach początkowych, oceną opisową, arkuszami ocen, dziennikiem lekcyjnym, kalendarzem imprez. Zapoznanie się z organizacją i formami współdziałania szkoły/przedszkola z rodzicami. Zapoznanie się z formami współpracy szkoły/przedszkola ze środowiskiem lokalnym. Samodzielne prowadzenie zajęć dydaktycznych (co najmniej 30 godzin w klasach I – III oraz co najmniej 25 godzin w przedszkolu). Planowanie zajęć przez studenta (rzeczowe, metodyczne, organizacyjne). Samodzielne wykonanie pomocy dydaktycznych do poszczególnych zajęć w przedszkolu. Aktywne włączenie się w pracę opiekuńczo-wychowawczą podczas przerw, spacerów, wycieczek. Prowadzenie dzienniczka praktyk oraz gromadzenie szczegółowej dokumentacji 	<ol style="list-style-type: none"> Wyznaczenie opiekuna praktyk studenckich. Ustalenie, w porozumieniu ze studentami, planu i przebiegu praktyki. Racjonalne zaplanowanie wszystkich zajęć związanych z praktyką tak, aby nie prowadziły do zakłóceń w pracy szkoły/przedszkola. Umożliwienie studentom zapoznania się z pracą placówki i wykonania zadań wynikających z programu praktyki. Sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem planu praktyki oraz udzielanie pomocy w jego realizacji. Organizacja hospitacji zajęć nauczyciela przez studenta. Organizacja praktyki czynnej – prowadzenie zajęć przez studenta (akceptacja konspektu). Nadzorowanie przez opiekuna lekcji i innych, samodzielnie prowadzonych zajęć przez studenta. Omawianie ze studentami wykonywanych zadań. Zaliczenie praktyki w formie opinii i oceny opisowej dokonanej przez opiekuna praktyki w dzienniku praktyk.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

przebiegu praktyk w postaci teczek praktyk (arkusze hospitacji, konspekty, inne materiały)	
---	--

Dotychczasowe założenia organizacyjne i programowe praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolu i w klasach I-III szkoły podstawowej (w tym program praktyk dla studentów EWiP w WSNHiD) nie uwzględniały pewnych elementów, które mogą w istotny sposób wpłynąć na jakość realizowanych praktyk. O tych elementach i mankamentach różnych modeli praktyk wypowiadali się respondenci uczestniczący w ogólnopolskich badaniach eksperckich. Wskazywali na kilka problemów związanych z realizacją praktyk, które można zgrupować w następujących obszarach:

- organizacja praktyk – harmonogram i czas trwania praktyk, rodzaje praktyk, przygotowanie studentów do praktyk,
- program praktyk – zadania praktykanta i nauczyciela-opiekuna praktyk w placówce, zakres współpracy między uczelnią, opiekunem praktyk a studentem w zakresie tworzenia szczegółowego harmonogramu i programu praktyk w placówce,
- realizacja praktyk w placówce – współpraca między praktykantem a opiekunem praktyk, infrastruktura placówki (wykorzystanie nowoczesnych technologii w nauczaniu),
- opieka nad praktykantami - przygotowanie nauczycieli-opiekunów praktyk w placówce do realizacji zadań programowych, kompetencje merytoryczne i metodyczne opiekunów praktyk, współpraca między opiekunem praktyk w placówce a koordynatorem praktyk z ramienia uczelni,
- monitoring praktyk – koordynowanie i nadzór praktyk przez uczelnię,
- dokumentacja przebiegu praktyk,
- ewaluacja przebiegu praktyk.

Zdaniem respondentów, w założeniach organizacyjnych i programowych praktyk pedagogicznych studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolu i klasach I-III szkoły podstawowej należy uwzględnić:

- miejsce praktyk - wybór innowacyjnych placówek (z innowacyjnym programem wychowania i nauczania, tzw. „szkół ćwiczeń”),
- wskazanie doświadczonego nauczyciela z odpowiednim zakresem kompetencji metodyczno-merytorycznych na opiekuna praktyk w placówce,

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- wcześniejsze przygotowanie studentów i nauczycieli-opiekunów praktyk do realizacji programu praktyk w placówce (szkolenia wprowadzające),
- ramowy harmonogram odbywania praktyk uwzględniający specyfikę placówki (odpowiedni podział godzin praktyk, zwiększenie ilości godzin praktyki czynnej, planowanie praktyk pedagogicznych w placówkach oświatowych w okresie roku szkolnego),
- program praktyk ustalany z opiekunem praktyk w placówce (uczelnia powinna dysponować ramowym programem, którego szczegóły ustalane są we współpracy wszystkich stron: uczelnia – student – placówka)
- zróżnicowanie form realizacji praktyk (indywidualne i grupowe) z możliwością konsultacji i spotkań ze specjalistami (pedagog, psycholog, logopeda) oraz rodzicami,
- zróżnicowane sposoby dokumentowania przebiegu praktyk (portfolio praktykanta, nagrania audio-video przebiegu praktyk - mikrolekcji),
- monitoring praktyk przez uczelnię (wizytacje praktyk w placówce),
- ewaluacja praktyk przez opiekuna praktyk, praktykanta i uczelnię (w tym grupowe formy ewaluacji doświadczeń praktykantów – mikronauczanie),
- stała współpraca na zasadach partnerstwa między uczelnią a placówkami w zakresie założeń organizacyjnych i programowych praktyk, a także konsultowanie założeń programów kształcenia studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela (włączenie praktyków do realizacji procesu dydaktycznego, szczególnie w odniesieniu do zajęć metodycznych).

Omówione tutaj kwestie są jedynie sygnałem uzyskanych wyników z przeprowadzonych ogólnopolskich badań eksperckich. W całościowym swym wymiarze, otrzymane raporty z badań stały się podstawą do opracowania dwóch nowych modeli pedagogicznych praktyk zawodowych skierowanych do studentów kierunku *pedagogika* specjalizacji nauczycielskiej specjalności *edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna*.

W zakresie organizacji praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolu i klasach I-III szkoły podstawowej wprowadzono następujące zmiany:

- szkolenia wprowadzające dające możliwość zapoznania się z harmonogramem i programem praktyk, przygotowujące do realizacji praktyk w placówkach z uwzględnieniem ich specyfiki (warsztaty dla studentów i nauczycieli)

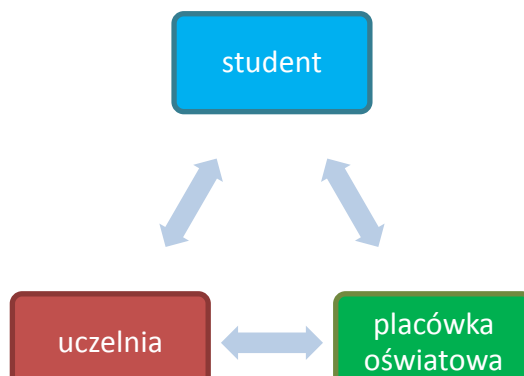

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- weryfikacja proporcji godzin między praktyką obserwacyjną i czynną, zwiększenie ilości godzin praktyki czynnej, wprowadzenie praktyki mieszanej-asystenckiej,
- wprowadzenie dodatkowych form praktyki indywidualnej (doradztwo), które dają możliwość zapoznania się ze specyfiką pracy dydaktycznej oraz opiekuńczo-wychowawczej z dzieckiem, z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- wprowadzenie dodatkowych form praktyki grupowej (mikronauczanie), które dają możliwość omówienia zgromadzonych podczas praktyk doświadczeń w grupie studentów, w tym analizę mikrolekcji zrealizowanych przez praktykantów,
- wprowadzenie form monitoringu zewnętrznego praktyk w placówce (superwizja) oraz zróżnicowanie form dokumentacji praktyk, które zwiększają możliwości ewaluacji praktyk zarówno przez uczelnię, opiekunów praktyk, jak i przez samych praktykantów,
- utworzenie sieci placówek oświatowych współpracujących z uczelnią w zakresie kształcenia studentów kierunku pedagogika, w tym prowadzenie rejestru placówek oświatowych („szkół ćwiczeń”) partnerujących w projekcie, biorących czynny udział w realizacji nowych modeli praktyk pedagogicznych oraz innych podmiotów zainteresowanych wdrożeniem modeli w innych placówkach oświatowych.

Założenia organizacyjne w nowych modelach praktyk uwzględniają ścisłą współpracę między wszystkimi stronami zaangażowanymi w realizację praktyk (rysunek 1). W projekcie *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego* przewidziano działania korygujące opracowane model (zostaną skorygowane na podstawie wyników monitoringu).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 1. Współpraca podmiotów zaangażowanych w realizację praktyk

Wśród uczestników i partnerów bezpośrednio zaangażowanych w organizację i realizację nowych modeli praktyk pedagogicznych należy wymienić następujące podmioty:

- Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa (projektodawca)– uczelnia wyższa kształcąca studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolu i klasach I-III szkoły podstawowej,
- Praktykant – student III roku studiów I stopnia na kierunku pedagogika, specjalność nauczycielska edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna, którzy zgodnie z programem studiów w roku akademickim 2012/2013 oraz 2013/2014 będzie realizować praktyki pedagogiczne w przedszkolach i w klasach I-III szkół podstawowych,
- Koordynator praktyk - opiekun praktyk studenckich z ramienia uczelni, pracownik uczelni, który koordynuje proces realizacji praktyk pedagogicznych oraz prowadzi dokumentację w zakresie realizacji praktyk przez studentów,
- Miasto Poznań (partner projektu) – wspólnota samorządowa, organ prowadzący placówki oświatowe objęte projektem,
- Placówki oświatowe – szkoły i przedszkola współpracujące z uczelnią w ramach projektu, przyjmujące studentów EWiP na praktyki pedagogiczne,
- Opiekun praktyk – nauczyciel wyznaczony na opiekuna praktykanta z ramienia placówki oświatowej, sprawujący formalny i merytoryczny nadzór nad przebiegiem praktyk studenckich w placówce,
- Superwizor – niezależny specjalista spoza placówki oświatowej, który przeprowadzi ekspercką wizytację praktyki czynnej (obserwacja i rejestracja audio-video realizacji

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zajęć z dziećmi przez praktykanta, udzielanie informacji zwrotnej na temat kompetencji, mocnych i słabych stron praktykanta),

W procesie organizacji i realizacji nowych modeli praktyk uczestniczą również pracownicy uczelni (specjaliści Zespołu Katedry Pedagogiki), kadry pedagogiczne z placówek oświatowych (m.in. dyrektorzy, doradcy metodyczni), specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych (m.in. pedagog, psycholog, logopeda), rodzice. Każdy uczestnik może wnieść bezcenny wkład w poprawę jakości kształcenia studentów. Szczególnie mocny akcent położony jest na weryfikację założeń programowych praktyk. Wstępne założenia programowe nowych modeli praktyk prezentuje tabela 2. Uwzględniają one nowe standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Tabela 2. Założenia programowe praktyk pedagogicznych studentów przygotowujących się do nauczania w przedszkolu i w klasach I-III szkoły podstawowej (w roku akademickim 2012/2013).

A	Kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych przez:
1	zapoznanie się ze specyfiką przedszkola, szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana, w szczególności poznanie realizowanych przez nią zadań opiekuńczo-wychowawczych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji;
2	<p>obserwowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zorganizowanej i podejmowanej spontanicznie aktywności formalnych i nieformalnych grup dzieci/ uczniów, • aktywności poszczególnych dzieci/ uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, • interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi (w tym samym i w różnym wieku), • procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w grupach wychowawczych, ich prawidłowości i zakłóceń, • czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk oraz prowadzonych przez niego zajęć, • sposobu integrowania przez opiekuna praktyk różnej działalności, w tym opiekuńczo-wychowawczej, dydaktycznej, pomocowej i terapeutycznej, • dynamiki grupy, ról pełnionych przez uczestników grupy, zachowania i postaw dzieci, • działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny w grupie;
3	<p>współdziałanie z opiekunem praktyk w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprawowaniu opieki i nadzoru nad grupą oraz zapewnianiu bezpieczeństwa, • podejmowaniu działań wychowawczych wynikających z zastanych sytuacji, • prowadzeniu zorganizowanych zajęć wychowawczych, • podejmowaniu działań na rzecz dzieci/ uczniów ze specjalnymi potrzebami

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	edukacyjnymi;
4	<p>pełnienie roli opiekuna-wychowawcy, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie dynamiki grupy oraz pozycji jednostek w grupie, • poznawanie uczniów i wychowanków, ich sytuacji społecznej, potrzeb, zainteresowań i zdolności, a także określanie poziomu rozwoju oraz wstępne diagnozowanie dysfunkcji i zaburzeń, • samodzielne prowadzenie działań opiekuńczo-wychowawczych wobec grupy i poszczególnych uczniów i wychowanków w grupie, • sprawowanie opieki nad grupą w toku spontanicznej aktywności uczniów i wychowanków, • organizację i prowadzenie zajęć wychowawczych (w tym zajęć integrujących grupę i działań profilaktycznych) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze, • animowanie aktywności grupy i współdziałania jej uczestników, organizowanie pracy uczniów i wychowanków w grupach zadaniowych, • podejmowanie indywidualnej pracy z uczniami i wychowankami (w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi), • podejmowanie działań wychowawczych o charakterze interwencyjnym w sytuacjach konfliktu, zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych lub nieprzestrzegania ustalonych zasad, • sprawowanie opieki nad uczniami i wychowankami poza terenem przedszkola, szkoły lub placówki;
5	<p>analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie dokumentacji praktyki, • konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką, • ocenę własnego funkcjonowania w toku realizowania zadań opiekuńczych i wychowawczych (dostrzeganie swoich mocnych i słabych stron), • ocenę przebiegu prowadzonych działań oraz realizacji zamierzonych celów, • konsultacje z opiekunem praktyk w celu omawiania obserwowanych sytuacji i przeprowadzanych działań, • omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).
B	Kształtowanie kompetencji dydaktycznych przez:
1	zapoznanie się ze specyfiką szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana, w szczególności poznanie realizowanych przez nią zadań dydaktycznych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji;
2	<p>obserwowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk w toku prowadzonych przez niego lekcji (zajęć) oraz aktywności dzieci /uczniów, • toku metodycznego lekcji (zajęć), stosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz wykorzystywanych pomocy dydaktycznych,

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none">• interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi w toku lekcji (zajęć),• procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w grupie przedszkolnej / klasie, ich prawidłowości i zakłóceń,• sposobów aktywizowania i dyscyplinowania dzieci / uczniów oraz różnicowania poziomu aktywności poszczególnych dzieci/ uczniów,• sposobu oceniania dzieci /uczniów,• sposobu zadawania i kontrolowania pracy domowej,• dynamiki i klimatu społecznego klasy, ról pełnionych przez uczniów, zachowania i postaw uczniów,• funkcjonowania i aktywności w czasie lekcji (zajęć) poszczególnych dzieci/ uczniów, z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci /uczniów szczególnie uzdolnionych,• działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny,• organizacji przestrzeni w klasie, sposobu jej zagospodarowania (ustawienie mebli, wyposażenie, dekoracje);
3	współdziałanie z opiekunem praktyk w: <ul style="list-style-type: none">• planowaniu i przeprowadzaniu lekcji (zajęć),• organizowaniu pracy w grupach,• przygotowywaniu pomocy dydaktycznych,• wykorzystywaniu środków multimedialnych i technologii informacyjnej w pracy dydaktycznej,• kontrolowaniu i ocenianiu dzieci / uczniów,• podejmowaniu działań na rzecz dzieci / uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci /uczniów szczególnie uzdolnionych,• organizowaniu przestrzeni klasy,• podejmowaniu działań w zakresie projektowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
4	pełnienie roli nauczyciela, w szczególności: <ul style="list-style-type: none">• planowanie lekcji (zajęć), formułowanie celów, dobór metod i form pracy oraz środków dydaktycznych,• dostosowywanie metod i form pracy do realizowanych treści, etapu edukacyjnego oraz dynamiki grupy uczniowskiej,• organizację i prowadzenie lekcji (zajęć) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze,• wykorzystywanie w toku lekcji (zajęć) środków multimedialnych i technologii informacyjnej,• dostosowywanie sposobu komunikacji w toku lekcji (zajęć) do poziomu rozwoju dzieci / uczniów,• animowanie aktywności poznawczej i współdziałania dzieci / uczniów, rozwijanie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy z wykorzystaniem technologii

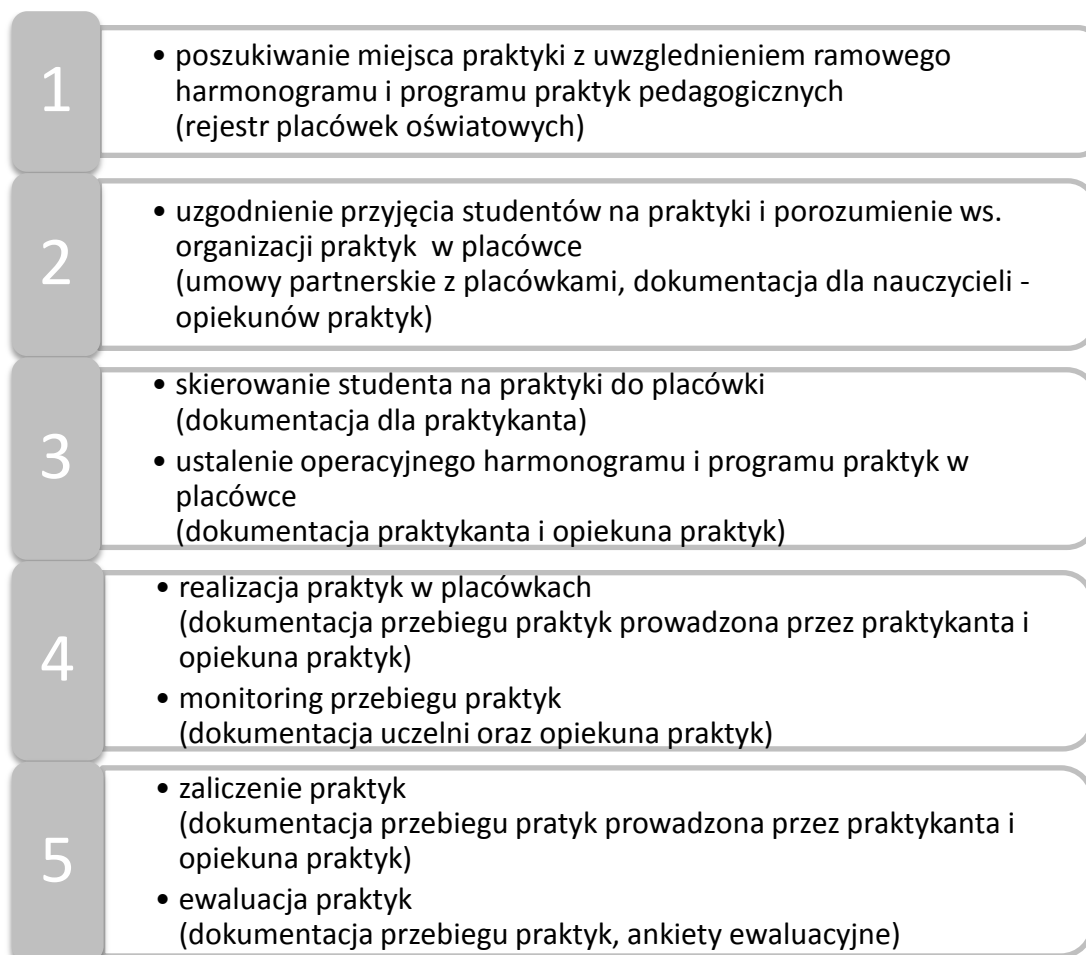
Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>informacyjnej,</p> <ul style="list-style-type: none">• organizację pracy dzieci / uczniów w grupach zadaniowych,• dostosowywanie podejmowanych działań do możliwości i ograniczeń dzieci / uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,• diagnozowanie poziomu wiedzy i umiejętności dzieci/ uczniów,• podejmowanie indywidualnej pracy dydaktycznej z dziećmi / uczniami (w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi),• podejmowanie działań wychowawczych w toku pracy dydaktycznej, w miarę pojawiających się problemów, w sytuacjach: zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych, nieprzestrzegania ustalonych zasad,• podejmowanie współpracy z innymi nauczycielami, wychowawcą klasy, pedagogiem szkolnym, psychologiem szkolnym oraz specjalistami pracującymi z dziećmi / uczniami;
5	<p>analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none">• prowadzenie dokumentacji praktyki,• konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką,• ocenę własnego funkcjonowania w toku wypełniania roli nauczyciela (dostrzeganie swoich mocnych i słabych stron),• ocenę przebiegu prowadzonych lekcji (zajęć) oraz realizacji zamierzonych celów,• konsultacje z opiekunem praktyk w celu omawiania obserwowanych i prowadzonych lekcji (zajęć),• omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).

Źródło: Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (DZ.U. z 2012, Nr , poz. 131).

Organizacja i realizacja programu nowych modeli praktyk pedagogicznych dla studentów *EWiP* może zatem przebiegać następująco:

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 2. Praktyki „krok po kroku”

Komponenty nowych modeli praktyk pedagogicznych dla studentów specjalności nauczycielskiej *edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna*

Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów *edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna* w WSNHiD w Poznaniu składają się z trzech komponentów wzajemnie się warunkujących (rysunek 1). Każdy z tych komponentów posiada swoją specyfikę, wynikającą chociażby z celów, którym służy i zadań, których wykonanie wyznacza.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 3. Komponenty modelu praktyk pedagogicznych

Według proponowanych tutaj dwóch nowych modeli studenckich praktyk pedagogicznych wprowadzane w ich obszarze zmiany obejmują następujące komponenty:

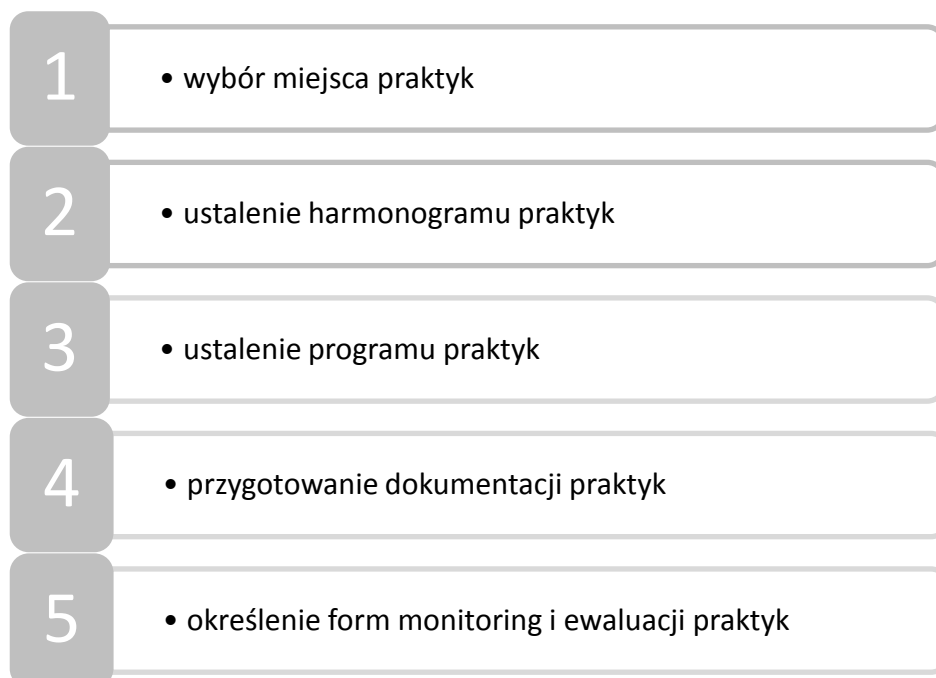
- ogólne zasady organizacji studenckich praktyk pedagogicznych,
- program studenckich praktyk pedagogicznych w placówkach oświatowych i jego realizacja,
- monitoring, w tym opieka nad studenckimi praktykami pedagogicznymi i ewaluacja praktyk.

Organizacja praktyk

Aby praktyki przynosiły założone wcześniej efekty, niezbędne jest sformułowanie jasnych zasad i konkretnych procedur ich organizacji. Traktując działania organizacyjne studenckich praktyk pedagogicznych w wymiarze proceduralnym, a następnie poddając je analizie sytuacyjnej, można stwierdzić, że struktura organizacyjna studenckich praktyk pedagogicznych obejmuje pięć podstawowych elementów:

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

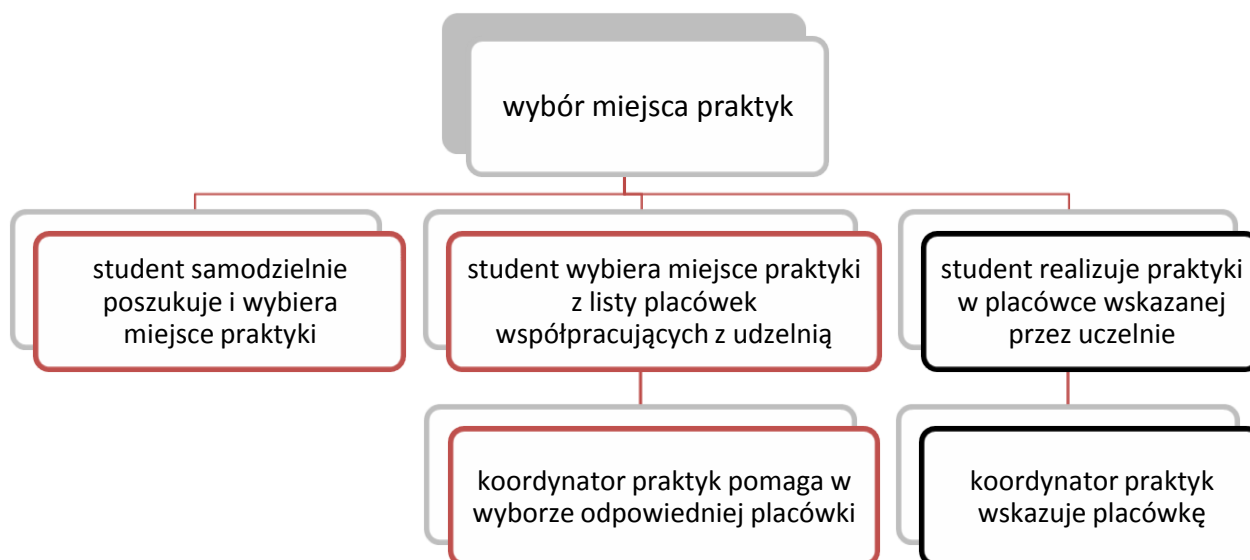

Rysunek 4. Struktura organizacyjna praktyk

Wybór miejsca praktyk

Jednym z tych najistotniejszych momentów decydującym o przebiegu praktyk, efektach końcowych praktyk rozpatrywanych przez studenta zarówno w wymiarze osobistym, jak i zawodowym, jest sam moment wyboru miejsca praktyk. W myśl założeń przedstawianych tutaj nowych modeli studenckich praktyk pedagogicznych, student - praktykant ma trzy możliwości dokonania wyboru miejsca praktyki (rysunek 5).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 5. Możliwości wyboru miejsca praktyk

Proponowany tutaj model organizacji praktyk dopuszcza zatem wszystkie wymienione wyżej rozwiązania. Preferowany jest taki sposób wyboru placówki, który stwarza studentowi-praktykantowi najdogodniejszą i najpewniejszą w jego przekonaniu, możliwość realizacji praktyk w wybranym / wskazanym miejscu praktyk.

Harmonogram praktyk

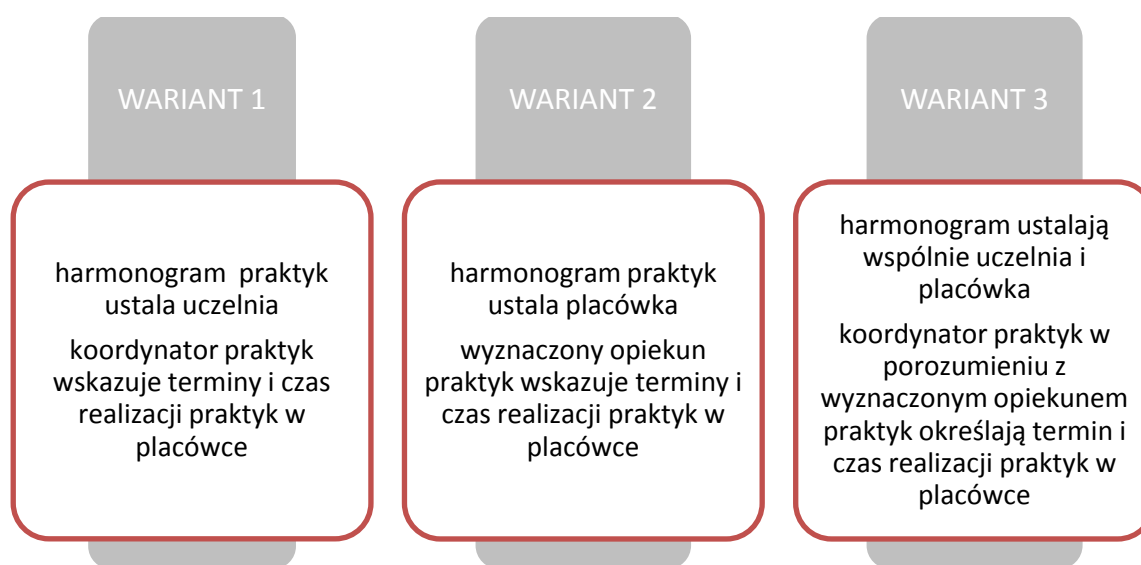
Ustalenie harmonogramu studenckich praktyk pedagogicznych jest dość skomplikowanym postępowaniem. Wymaga on bowiem uwzględnienia trzech stanowisk:

- uczelni – planu organizacji studiów i planu zajęć dydaktycznych,
- studenta – jego możliwości czasowych.
- przedszkola / szkoły jako placówki kształcenia praktycznego – organizacji roku szkolnego w placówce oraz innych ograniczeń.

Odrębnym zagadnieniem jest też to, kto powinien taki harmonogram przygotować, i jaki rodzaj praktyk w nim uwzględnić. Możliwe są trzy warianty ustalania harmonogramu (rysunek 6). Na potrzeby prezentowanych tutaj dwóch nowych modeli studenckich praktyk pedagogicznych przyjęto, że najlepszym dla wszystkich rozwiązaniem, jest opracowanie harmonogramu praktyk w oparciu o porozumienie stron, czyli ustalenia poczynione przez opiekunów praktyk z ramienia Uczelni oraz przedszkola i szkoły podstawowej, w której

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

odbywać się będą praktyki. Dla ułatwienia realizacji tego działania w modelach przyjęto również, że to Uczelnia, na podstawie wcześniejszych ustaleń z placówkami oświatowymi, przygotowuje propozycję ramowego harmonogramu, a następnie w celu weryfikacji przedstawi ją przedszkolnym i szkolnym partnerom. W ten sposób szczegółowy harmonogram praktyk (operacyjny) zostanie wypracowany wspólnie przez obydwu partnerów procesu realizacji praktyk.

Rysunek 6. Warianty ustalania harmonogramu praktyk

Ramowy harmonogram praktyk powinien zawierać czas trwania (wymiar godzinowy) i termin realizacji praktyk. Biorąc pod uwagę obowiązujący program studiów studentów specjalizacji EWiP w WSNHiD, w nowym modelu praktyk pedagogicznych harmonogram obejmuje:

Tabela 3. Ramowy harmonogram praktyk dla studentów EWiP

Miejsce praktyk	szkoła podstawowa [klasy I-III]	przedszkole
Rok i semestr studiów	Rok III, semestr 5	Rok III, semestr 6
Wymiar praktyk (godziny)	100	80
Termin realizacji (miesiące)	4	4

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rodzaje praktyk

Kolejnym elementem organizacji praktyk, zasygnalizowanym w ogólnopolskich badaniach, który w istotnym stopniu determinuje pracę nad harmonogramem studenckich praktyk pedagogicznych jest wybór ich rodzaju. Z wielu odmian praktyk na potrzeby niniejszych nowych modeli praktyk przyjęto, że będą to praktyki:

- obserwacyjne,
- asystenckie: obserwacyjno-metodyczne,
- czynne: metodyczne.

W nowych modelach praktyk zastosowano dwie formy praktyk:

- praktyki indywidualne (realizowane przez praktykanta w placówce oświatowej),
- praktyki grupowe (część praktyk realizowanych w grupie studentów – praktykantów): warsztaty i mikronauczanie.

Wyróżniamy również podział na praktyki ciągłe, realizowane skokowo (praktykant przebywa w placówce systematycznie w wybrane dni tygodnia) lub system mieszany. Organizując praktyki należy uwzględnić ramowy harmonogram praktyk oraz rodzaje i formy praktyk, a także określić czas pobytu praktykanta w placówce. W prezentowanych modelach preferowanym sposobem realizacji praktyk w placówkach oświatowych jest system skokowy i mieszany. Dają one możliwość uczestnictwa praktykanta w różnych pracach dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych placówki w dłuższym okresie trwania roku szkolnego. Wybór systemu realizacji praktyk powinien być dostosowany do możliwości studenta i placówki.

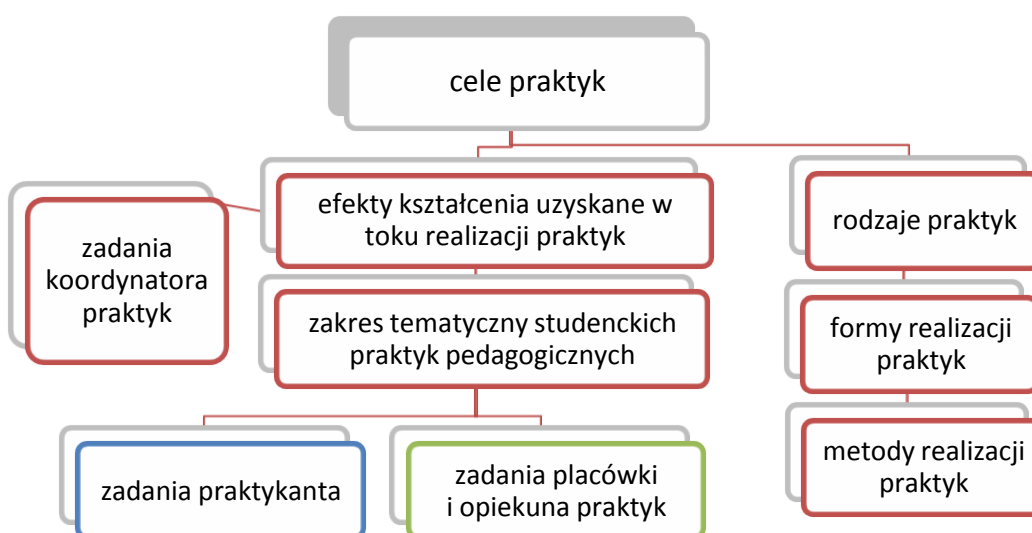
Tabela 4. System realizacji godzin praktyk w placówce (przykładowe zestawienie)

Miejsce praktyk	szkoła podstawowa [klasy I-III]		przedszkole	
	Wymiar praktyk (godziny)	100		80
Dzienna liczba godzin	5		5	
Liczba godzin w tygodniu [ciągły/ skokowy]	20	10	20	10
Liczba tygodni [ciągły/ skokowy]	5	10	4	8

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
 współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Program praktyk w placówkach oświatowych

Praktyka stanowi formę kształcenia umożliwiającą pogłębianie i weryfikację wiedzy oraz nabycie umiejętności praktycznych. Program praktyk jest tym elementem przebiegu całego procesu kształcenia nauczycieli, który w najwyższym stopniu powinien decydować o jakości dydaktyczno – wychowawczej praktyki, traktowanej jako czas i miejsce doświadczania siebie w sytuacjach wpisanych w zawód nauczyciela. Zgodnie ze standardowym schematem konstruowania programów nauczania, proponowany w przedstawianych tutaj dwóch nowych modelach studenckich praktyk pedagogicznych, program również opiera się na powszechnie stosowanej jego strukturze (rysunek 7).

Rysunek 7. Struktura programu praktyk

Proponowany w ramach dwóch nowych modeli studenckich praktyk pedagogicznych, program praktyk zawiera zatem podstawowe informacje, dotyczące całości przebiegu praktyk w ich merytoryczno-organizacyjnym i kompetencyjno-kwalifikacyjnym aspekcie znaczeniowym. W ramach praktyk pedagogicznych studenci mają możliwość dokonywania praktycznej weryfikacji wyniesionych z dotychczasowego toku studiów wiedzy i umiejętności. Praktyki te, stanowią również swoisty obszar zbierania doświadczeń i poszukiwań badawczych oraz źródło inspiracji do pracy nad sobą i podejmowania aktywności na rzecz przyszłego spełniania się w zawodzie nauczycielskim.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Realizacja studenckich praktyk pedagogicznym służy zatem osiągnięciu następujących celów ogólnych:

1. Cele ogólne:

- weryfikacja wiedzy, zdobytej w dotychczasowym przebiegu studiów, oraz doskonalenie kompetencji pedagogicznych;
- zdobycie praktycznych umiejętności związanych z funkcjonowaniem w zawodzie nauczyciela przedszkolnego i wczesnoszkolnego;
- zdobywanie, pogłębianie i rozwijanie kompetencji społecznych niezbędnych w zawodzie nauczyciel;
- poznanie organizacji, sposobów zarządzania i zasad funkcjonowania placówki oświatowej - przedszkola i szkoły podstawowej – jako miejsca przyszłej pracy zawodowej.

2. Cele szczegółowe student-praktykant osiąga, kiedy w trakcie trwania praktyk:

- rozwija swoje kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i wychowawcze w bezpośrednim kontakcie z rzeczywistością przedszkolną i szkolną;
- zapoznaje się z podstawą prawną funkcjonowania placówek oświatowych, celami, funkcjonowaniem i istotą organizacji tych placówek;
- zapoznaje się z obowiązującymi na terenie przedszkoli i szkół przepisów BHP i PPOŻ;
- zapoznaje się z podstawową dokumentacją prowadzoną przez przedszkola i szkoły oraz jej obiegiem i nadzorem, m.in. statutem przedszkola i szkoły, regulaminami, podstawą programową, programami nauczania, wychowawczymi, profilaktycznymi dostosowanymi do potrzeb szkoły, wewnątrzszkolnym systemem oceniania;
- zapoznaje się z zakresem zadań i obowiązków pracowników przedszkola (dyrektora, nauczycieli, opiekunów, pedagogów, psychologów, bibliotekarzy, pracowników administracji i obsługi szkoły);
- zapoznaje się z typowymi czynnościami wykonywanymi przez nauczyciela-wychowawcę w toku codziennej pracy przedszkola i szkoły;
- zapoznaje się z dokumentacją klasowa, która będą wypełniać jako nauczyciele czy wychowawcy: dziennik lekcyjny, arkusze ocen, arkusze obserwacji;
- zapoznaje się z formami i metodami pracy stosowanymi w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej;

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- zapoznaje się ze metodami, formami i środkami dydaktycznymi służącymi realizacji treści programowych wychowania przedszkolnego o edukacji wczesnoszkolnej;
- zapoznaje się z formami realizacji zajęć pozalekcyjnych i bierze w nich czynny udział;
- wdrażany jest do podejmowania systematycznej pracy polegającej na przygotowywaniu się do zajęć, analizowaniu przeprowadzonych lekcji i wyciągania wniosków do dalszej pracy;
- zapoznaje się z formami współpracy nauczycieli ze środowiskiem przedszkolnym i szkolnym;
- aktywnie uczestniczy w realizacji zadań placówki.

W nowych modelach praktyk pedagogicznych realizacja programu praktyk służy osiągnięciu jasno określonych celów kształcenia praktycznego. Zakłada się również, że w wyniku realizacji programu praktyk pedagogicznych student-praktykant osiąga określone efekty kształcenia w obszarze wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Uwzględniając wymogi Krajowych Ram Kwalifikacji dla programów studiów I stopnia na kierunku pedagogika, efekty kształcenia dla programu praktyk pedagogicznych można sformułować następująco:

1. W zakresie wiedzy student-praktykant:

- posiada użyteczną wiedzę o typowych rodzajach struktur, celach, organizacji i funkcjonowaniu placówek oświatowych – przedszkoli /szkół podstawowych, w których prowadzona jest działalność edukacyjna, wychowawcza, opiekuńcza, kulturalna i pomocowa;
- posiada użyteczną wiedzę o różnych rodzajach struktur społecznych typowych dla funkcjonowania placówek oświatowych – przedszkoli/szkół podstawowych oraz zachodzących między nimi relacjach;
- posiada użyteczną wiedzę o rodzajach więzi społecznych i o rządzących nimi prawidłowościach, uwzględnieniem specyfiki placówek oświatowych – przedszkoli /szkół podstawowych;
- posiada użyteczną wiedzę o różnych środowiskach wychowawczych, ich specyfice i procesach w nich zachodzących w przestrzeni przedszkola/szkoły podstawowej;

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- posiada użyteczną wiedzę o strukturze i funkcjach systemu edukacji, celach, podstawach prawnych, organizacji i funkcjonowaniu placówek oświatowych – przedszkoli/szkół podstawowych;
 - posiada użyteczną wiedzę o uczestnikach działalności edukacyjnej, wychowawczej, opiekuńczej, kulturalnej i pomocowej w przestrzeni placówek oświatowych – przedszkoli/szkół podstawowych;
 - posiada użyteczną wiedzę o metodyce wykonywania typowych zadań, normach, procedurach stosowanych w różnych obszarach działalności pedagogicznej w przestrzeni przedszkola/szkoły podstawowej;
2. W zakresie umiejętności student - praktykant:
- potrafi obserwować i interpretować zjawiska społecznych w powiązaniu z różnymi obszarami działalności pedagogicznej przedszkola/szkoły podstawowej;
 - potrafi korzystać z posiadanej wiedzy psychologiczno-pedagogicznej, w celu szczegółowego opisu i praktycznego analizowania procesów i zjawisk społecznych, istotnych z punktu widzenia edukacji zachodzących w przestrzeni przedszkolnej/szkolnej;
 - potrafi analizować przyczyny i przebieg wybranych procesów edukacyjnych i zjawisk społecznych specyficznych dla różnych obszarów działalności pedagogicznej przedszkola/szkoły podstawowej;
 - potrafi posługiwać się zasadami i normami etycznymi w podejmowanej działalności, dostrzega i analizuje dylematy etyczne; przewidywać skutki konkretnych działań pedagogicznych w przestrzeni przedszkola/szkoły podstawowej;
 - potrafi prawidłowo posługiwać się normami i regułami prawnymi w działalności pedagogicznej, planując i realizując rozwiązania konkretnych zadań z zakresu edukacji, opieki, wychowania, działalności kulturalnej i pomocowej w przestrzeni przedszkola/szkoły podstawowej;
 - potrafi prawidłowo posługiwać się zasadami i normami bezpieczeństwa i higieny pracy w instytucjach edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, kulturalnych i pomocowych w przestrzeni przedszkola/szkoły podstawowej;
 - potrafi ocenić przydatność typowych metod, procedur i dobrych praktyk do realizacji zadań związanych z różnymi sferami działalności pedagogicznej w przestrzeni przedszkola/szkoły podstawowej;

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- potrafi generować rozwiązania konkretnych problemów pedagogicznych i prognozować przebieg ich rozwiązywania oraz przewidywać skutki planowanych działań w przedszkolu/szkole podstawowej;
 - potrafi wdrażać rozwiązania konkretnych problemów edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, kulturalnych i pomocowych w przedszkolu/szkole podstawowej;
 - potrafi diagnozować i prognozować sytuację uczestników procesów edukacyjnych w przedszkolu/szkole podstawowej;
 - potrafi animować prace nad rozwojem uczestników procesów pedagogicznych oraz wspierać ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy w przedszkolu/szkole podstawowej i poza nimi;
 - potrafi przygotować wystąpienie ustne, prezentować własne pomysły, wątpliwości i sugestii;
3. W zakresie kompetencji społecznych student – praktykant:
- ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonuje samooceny własnych kompetencji i doskonali umiejętności, wyznacza kierunki własnego rozwoju i kształcenia;
 - jest gotowy do podejmowania wyzwań zawodowych; wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w realizacji indywidualnych i zespołowych działań profesjonalnych w zakresie edukacji;
 - potrafi pracować w zespole pełniąc różne role; umie przyjmować i wyznaczać zadania, jest przygotowany do aktywnego uczestnictwa w grupach, organizacjach i instytucjach realizujących projekty społeczne w różnych obszarach działalności pedagogicznej;
 - dostrzega i formułuje problemy moralne i dylematy etyczne związane z własną i cudzą pracą zawodową, poszukuje optymalnych rozwiązań, postępuje zgodnie z zasadami etyki zawodowej;
 - ma elementarne umiejętności organizacyjne pozwalające na realizację celów zawodowych związanych z projektowaniem i podejmowaniem indywidualnych działań profesjonalnych.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Biorąc pod uwagę cele praktyk i efekty kształcenia, które praktykant powinien osiągnąć w wyniku realizacji praktyk pedagogicznych oraz rodzaje praktyk (obserwacyjne, asystenckie i czynne) sformułowano następujące zagadnienia tematyczne do opracowania przez studenta-praktykanta w toku realizacji praktyk (zadania praktykanta):

- **praktyka obserwacyjna**

1. Struktura, zasady działania i organizacji przedszkola/szkoły podstawowe, infrastruktura miejsca;
2. Cele, funkcje i istota organizacji przedszkola/szkoły podstawowej;
3. Zadania i obowiązki nauczycieli i innych pracowników przedszkola/szkoły podstawowej;
4. Plany i programy dydaktyczne, wychowawcze, profilaktyczne w przedszkolu/szkole podstawowej;
5. Metody i formy pracy dydaktycznej w przedszkolu/szkole podstawowej;
6. Zasady, techniki i środki dydaktyczno- wychowawcze w przedszkolu/szkole podstawowej;
7. Kontrola i ocena działań dydaktyczno-wychowawczych przedszkola/szkoły podstawowej;
8. Planowanie i organizowanie pracy indywidualnej i grupowej w toku lekcji i poza nimi;
9. Obserwacja realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych wobec dzieci w przedszkolu/szkole podstawowej;
10. Obserwacja realizacji zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych w przedszkolu/szkole podstawowej;
11. Obserwacja zachowań nauczyciela w toku zajęć i poza nimi w przedszkolu/szkole podstawowej;

- **praktyka asystencka (mieszana, obserwacyjno-metodyczna)**

1. Obserwacja, uczestnictwo i realizacja działań dydaktyczno-wychowawczych pod opieką nauczyciela-opiekuna praktyk w przedszkolu/szkole podstawowej;
2. Obserwacja, udział i pomoc w przygotowaniu spotkań z rodzicami;
3. Obserwacja, udział i pomoc w organizacji imprez szkolnych;
4. Obserwacja, udział i pomoc przy organizacji i przygotowaniu uczniów do konkursów;
5. Obserwacja, udział i pomoc w pracy zespołów wyrównawczych i kółek zainteresowań, udział w radach pedagogicznych;

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

6. Obserwacja, udział i pomoc w przygotowaniu wycieczki i wyjścia grup/ klas na wycieczki;
 7. Obserwacja, udział i pomoc nauczycielowi w pełnieniu dyżurów;
 8. Obserwacja, udział i pomoc nauczycielowi w wypełnianiu podstawowej dokumentacji grupowej/klasowej;
- **praktyka czynna**
 1. Samodzielne prowadzenie zajęć specjalnościowych;
 2. Samodzielna praca z dziećmi w przedszkolu i klasie szkolnej;
 3. Samodzielna praca z dziećmi poza przedszkolem i klasą szkolną;
 4. Samodzielne przygotowanie koncepcji zajęć przedszkolnych i wczesnoszkolnych;
 5. Samodzielne przygotowanie konspektów/ scenariuszy zajęć przedszkolnych i wczesnoszkolnych;
 6. Samodzielne przygotowanie środków dydaktycznych;
 7. Samodzielne planowanie, organizowanie i realizacja procesu dydaktyczno-wychowawczego;
 8. Samodzielne planowanie, organizacja i realizacja dodatkowych działań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych;
 9. Samodzielne dobierania celów, metod, form i środków realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych;
 10. Samodzielnie diagnozuje i podejmuje działania zaspokajające potrzeby dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńczo-terapeutyczne swoich podopiecznych.

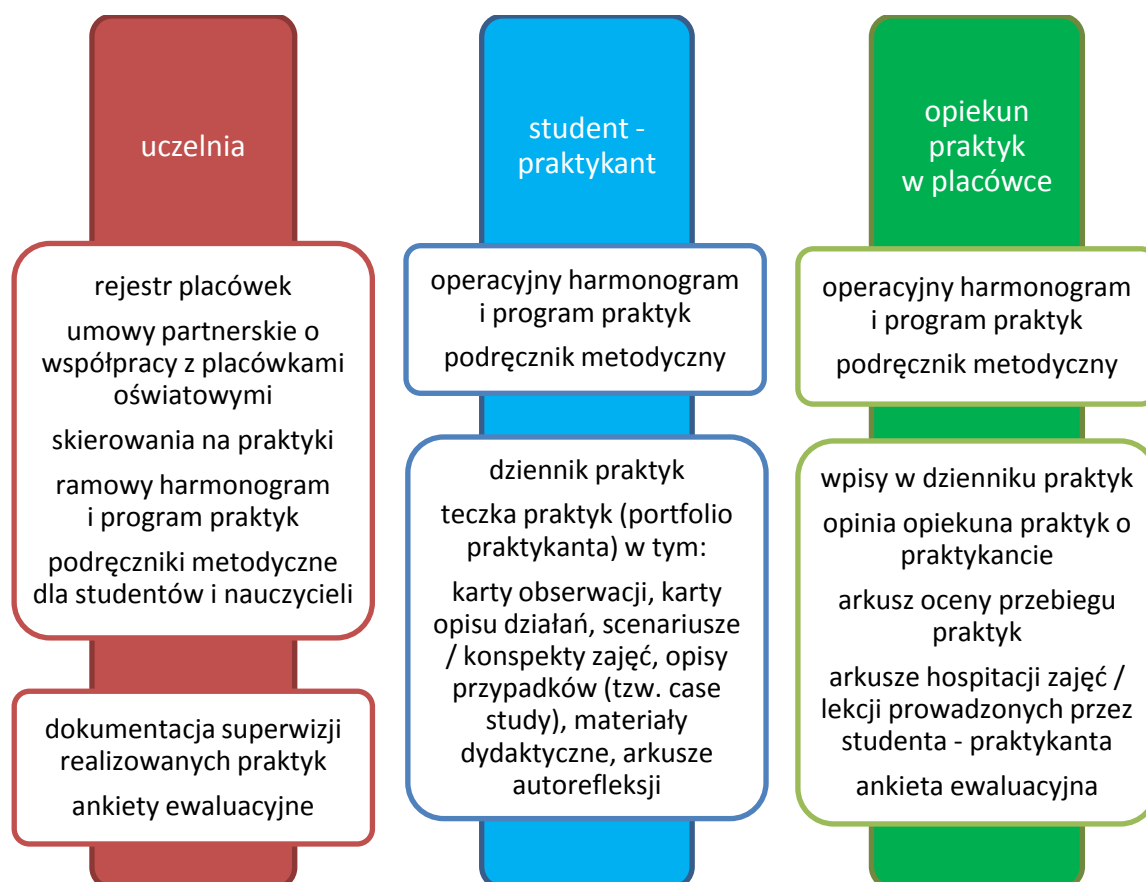
Dokumentacja praktyk

Dokumentacja studenckich praktyk pedagogicznych stanowi rzeczowe świadectwo uczestnictwa studenta-praktykanta w praktyce zawodowej. Stanowi dowód na zaistnienie sytuacji edukacyjnej, w której student skierowany na praktykę, wziął udział. Dokumentem praktyk może być każda utrwalona na piśmie, taśmie filmowej, fotografii, cyfrowych i elektronicznych nośnikach informacji, treść stanowiąca wyraz uczestnictwa studenta w praktykach. Najczęściej stosowanymi dokumentami, za pomocą których praktyka jest formalnie rejestrowana, są dokumenty opracowane w formie pisemnej, do których należą dzienniki praktyk lub teczki praktyk. Dokumenty te składają się na ogół z harmonogramu zajęć, arkuszy hospitacyjnych, scenariuszy /konspektów zajęć wraz z wszelkimi wykorzystanymi materiałami dydaktycznymi. Dokumenty te stanowią tę grupę

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dokumentacji, która wypełniana jest w dużej mierze przez studenta – praktykanta. Istnieją również dokumenty, które winny być wypełniane przez opiekuna praktyk z ramienia placówki oświatowej. Dokumentami tym są przeważnie opinie nauczyciela na temat studenta i jego pracy w toku praktyk, ale także wypełniane arkusze oceny przebiegu praktyk, sprawdzone i zaakceptowane scenariusz/konspekty zajęć, zeszyty hospitacji i zeszyty obecności.

Proponowane tutaj dwa nowe modele studenckich praktyk pedagogicznych wprowadzają również istotne zmiany w doborze rodzajów dokumentów i sposobach ich wypełniania. Za kryterium opracowywania dokumentacji studenckich praktyk pedagogicznych przyjęto rodzaj praktyki i jej cele oraz zadania wykonywane przez opiekunów praktyk z ramienia uczelni (koordynator, superwizor), studenta-praktykanta oraz opiekuna praktyk w placówce oświatowej (nauczyciel). Każda z osób zaangażowanych w realizację praktyk dysponuje również podstawowymi dokumentami na etapie organizacji praktyk (rysunek 8).

Rysunek 8. Dokumentacja praktyk pedagogicznych

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Monitoring praktyk

W celu prowadzenia systematycznej kontroli jakości realizacji studenckich praktyk pedagogicznych i nie dopuszczenie do powstania jakichkolwiek uchybień w ich przebiegu, podejmowanych jest szereg działań monitorujących, które mają zapobiec takim nieprzewidzianym sytuacjom. Monitorowanie, czyli zorganizowany sposób ciągłej obserwacji toku praktyk staje się strategią mierzenia ich jakości. Mierzenie jakości studenckich praktyk pedagogicznych sprowadza się zaś do uzyskiwania - w różny sposób – rzetelnych informacji pozwalających stwierdzić, czy poprzez realizację studenckich praktyk pedagogicznych osiągnęte są określone dla nich efekty kształcenia wynikające z wizji sylwetki absolwenta studiów pedagogicznych o specjalizacji nauczycielskiej i wizji modelu współczesnego nauczyciela. W takim ujęciu proponowane w dwóch nowych modelach praktyk działania monitorujące mają bardziej charakter poznawczy niż proceduralny. Wiążą się jednak one z dwoma podejściami do przeprowadzania pomiaru jakości przebiegu praktyk, a mianowicie:

- **Pierwszy** – związany z zastosowaniem w monitoringu powszechnie znanych (ale nie koniecznie stosowanych) procedur pozyskiwania informacji, takich jak: pomiar dydaktyczny, ewaluacja, rozwój organizacji szkoły;
- **Drugi** zaś – związany z podejmowaniem różnych form dialogu z bezpośrednimi podmiotami przebiegu praktyki, czyli studentami-praktykantami, opiekunem praktyk z ramienia placówki oświatowej, w której odbywają się praktyki, gronem pedagogicznym, dziećmi i ich rodzicami etc.

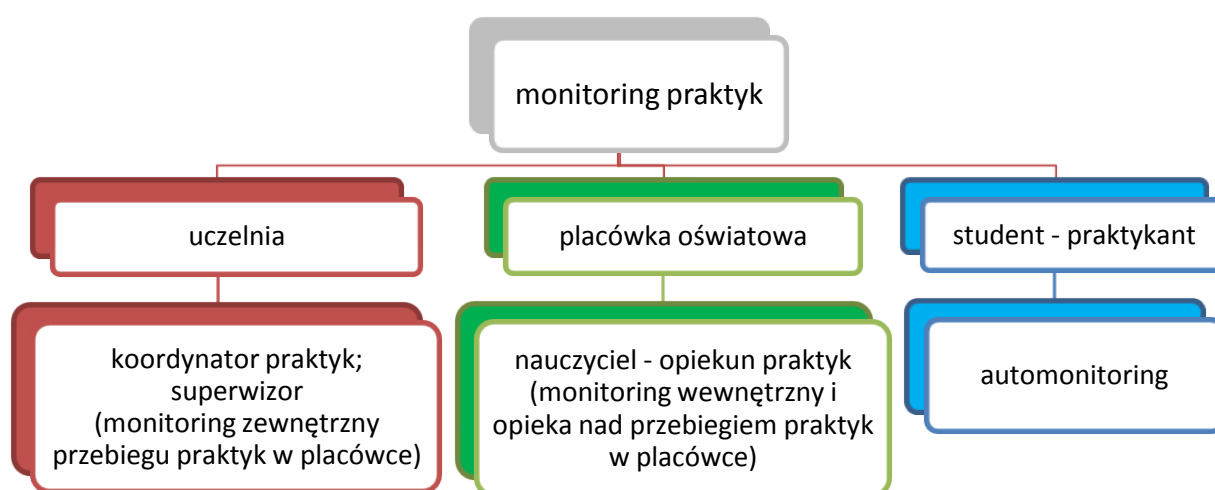
Dla potrzeb stworzenia dwóch nowych modeli studenckich praktyk pedagogicznych przyjęto również, by monitorowanie realizacji tych praktyk odbywało się na dwóch poziomach, i to zarówno w stosunku do studenta-praktykanta, jak i nauczyciela-opiekuna praktyk z ramienia przedszkola/szkoły, w których odbywają się praktyki. Argumentacją za przyjęciem takiego rozwiązania stał się fakt, że zarówno student-praktykant, jak i nauczyciel-opiekun praktyk, w toku praktyk występują w podobnych rolach:

- Student – praktykant – w roli nauczyciela i kierownika wobec swoich uczniów prowadzi monitoring nauczycielski i kierowniczy;
- Nauczyciel - opiekun praktyk – w roli nauczyciela-nauczycieli i kierownika wobec studenta- praktykanta prowadzi monitoring nauczycielski i kierowniczy;

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Założeniem nowych modeli studenckich praktyk pedagogicznych jest to, by zarówno nauczyciel – opiekun praktyk w placówce oświatowej, jak i student-praktykant, będąc w roli nauczyciela z natury wykonywanej przez siebie pracy prowadzili wobec siebie nawzajem, ale i wobec swoich uczniów, monitoring o charakterze nauczycielskim. Natomiast w kontekście prowadzenia monitoringu o charakterze kierowniczym w trakcie praktyki, student powinien pozyskać tylko te informacje o placówce i jej różnych obszarach pracy, które są strategicznie ważne, głównie ze względu na jego rozwój zawodowy i stanowią warunek umożliwiający osiągnięcie sukcesów w przyszłej pracy zawodowej. Takie postępowanie monitorujące o cechach kierowniczych, osadzone jest przede wszystkim w kontekście osobistego rozwoju zawodowego studenta-praktykanta. Nauczyciel – opiekun praktyk z kolei, stosując monitoring o cechach kierowniczych wobec swojego podopiecznego, powinien skupić się przede wszystkim na takich informacjach o strategicznym charakterze, które pozwoliłyby mu stwierdzić, co dzieje się z jego podopiecznym w trakcie praktyk oraz skutecznie wesprzeć go w jego poczynaniach, i to tak, by swoje obecne doświadczenia wyniesione z praktyk potrafił „przekuć” w swoje przyszłe sukcesy zawodowe.

Kolejnym *novum* wnoszonym do realizacji studenckich praktyk pedagogicznych w nowych modelach praktyk jest fakt, który docenia prowadzenie monitoringu zarówno przez opiekuna praktyk z ramienia Uczelni, jak i przez opiekuna praktyk z ramienia przedszkola/szkoły i samego studenta-praktykanta (automonitoring).

Rysunek 9. Monitoring przebiegu praktyk w placówce

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Etapy realizacji nowych modeli praktyk pedagogicznych

Opracowane w ramach projektu nowe modele studenckich praktyk pedagogicznych służą przede wszystkim poprawie jakości przygotowania studentów Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa kierunku *pedagogika* specjalności *edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna* do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkolnego (edukacja przedszkolna) i w klasach I-III szkoły podstawowej (edukacja wczesnoszkolna). Program praktyk przyczyni się również do poszerzenia wiedzy i podniesienia kompetencji nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych (I etap edukacyjny) Poznania, a także innych przedstawicieli organów prowadzących tego typu placówki w najbliższym rejonie.

Uwzględniając założenia reformy szkolnictwa wyższego, nowe standardy kształcenia nauczycieli oraz opinie respondentów wyrażone w ogólnopolskich badaniach eksperckich, nowe modele praktyk pedagogicznych opierają się na innowacyjnym podejściu do realizacji praktyk przez studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela.

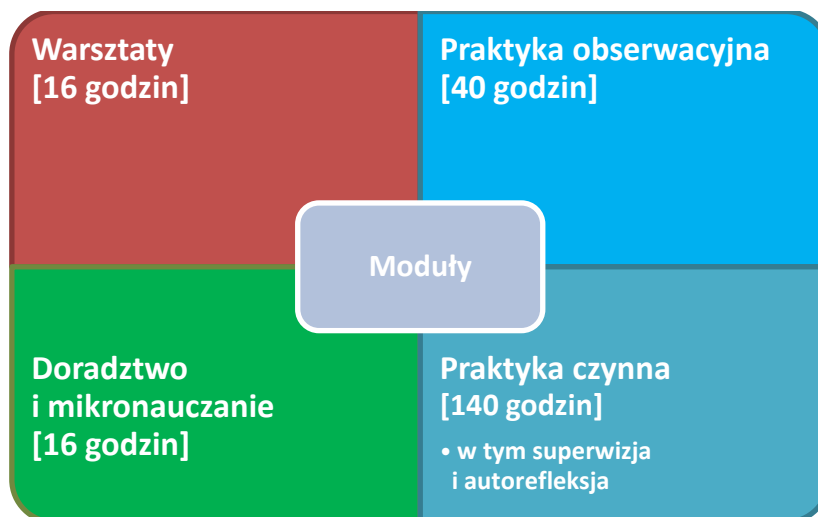
Realizacja nowych modeli praktyk pedagogicznych dla studentów EWiP będzie przebiegać w trzech etapach:

- Etap I – przygotowanie studentów i nauczycieli – opiekunów praktyk do realizacji programu praktyk w placówkach oświatowych – w przedszkolach i w klasach I-III szkół podstawowych,
- Etap II – realizacja programu praktyk pedagogicznych w placówkach oświatowych zgodnie z: 1) założeniami modelu praktyk pedagogicznych w przedszkolu oraz 2) założeniami modelu praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych, w klasach I-III (edukacja wczesnoszkolna)
- Etap III – realizacja indywidualnych i grupowych form praktyk pogłębiających kompetencje merytoryczne, metodyczne i opiekuńczo-wychowawcze studentów oraz umożliwiających dokonanie ewaluacji praktyk przez studentów.

Harmonogram praktyk jest zintegrowany z programem kształcenia na kierunku pedagogika, specjalność nauczycielska edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna. Student-praktykant zobowiązany jest do zrealizowania ogółem 212 godzin programu praktyk, przy czym podstawowy wymiar godzinowy praktyk pedagogicznych w placówkach oświatowych został zachowany (wymiar praktyk w przedszkolu i szkole podstawowej łącznie wynosi 180 godzin

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

praktyk obserwacyjnych i czynnych). Program praktyk uwzględnia realizację praktyk w czterech modułach (rysunek 10).

Rysunek 10. Moduły praktyk pedagogicznych

Moduł 1. Warsztaty – przygotowanie do realizacji praktyk w placówkach oświatowych, zapoznanie się z ramowym harmonogramem i programem praktyk oraz zapoznanie się ze specyfiką pracy w przedszkolu i w klasach I-III szkoły podstawowej (Etap I; wymiar: 16 godzin).

Moduł 2. Praktyka obserwacyjna – realizacja praktyk w placówce oświatowej - w przedszkolu i w klasach I-III szkoły podstawowej (Etap II; wymiar: 40 godzin).

Moduł 3. Praktyka czynna - realizacja praktyk w placówce oświatowej - w przedszkolu i w klasach I-III szkoły podstawowej (Etap II; wymiar: 140 godzin), w tym:

- autorefleksja (m.in. analizowanie własnej pracy, przygotowanie portfolio praktykanta; wymiar: 10 godzin);
- superwizja (zewnętrzny monitoring realizacji praktyk czynnych studenta przez niezależnego specjalistę; wymiar: 4 godziny).

Moduł 4. Doradztwo i mikronauczanie – realizacja praktyk pogłębiających kompetencje praktykanta oraz podsumowujących i oceniających przebieg praktyk (Etap III; wymiar: 16 godzin).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Realizacja programu praktyk będzie przebiegać według planu semestralnego studiów, zgodnie z programem kształcenia na kierunku *pedagogika*, specjalność *EWiP* (tabela 5). Kolejność realizacji modułów powinna zostać zachowana, przy czym moduł 4. Doradztwo może być realizowany równoległe z modułem 3. Praktyki czynne.

Tabela 5. Ramowy harmonogram realizacji modułów praktyk dla studentów EWiP

Etap realizacji	Moduł praktyki	Rodzaj praktyki	Termin realizacji (semestr studiów)	Wymiar - ilość godzin na realizację modułu	Sposób realizacji modułu
Etap I	Moduł 1	Warsztaty (grupowe)	semestr 5	16 godzin	ciągły
Etap II	Moduł 2	Praktyk obserwacyjne w szkole podstawowej (indywidualne)	semestr 5	20 godzin	skokowy lub mieszany
	Moduł 2	Praktyki obserwacyjne w przedszkolu (indywidualne)	Semestr 6	20 godzin	skokowy lub mieszany
	Moduł 3	Praktyki czynne w szkole podstawowej (indywidualne)	semestr 5	80 godzin	skokowy
	Moduł 3	Praktyki czynne w przedszkolu (indywidualne)	Semestr 6	60 godzin	skokowy
Etap III	Moduł 4	Doradztwo (indywidualne)	Semestr 5/ 6	10 godzin	skokowy lub mieszany
	Moduł 4	Mikronauczanie (grupowe)	semestr 6	6 godzin	ciągły

Moduł 1. Warsztaty

Pierwszy etap realizacji nowego modelu studenckich praktyk pedagogicznych ma charakter wdrożeniowy. Jego naczelnym celem jest przygotowanie zarówno studentów -praktykantów, jak i opiekunów praktyk - nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych, w których odbywać się będą praktyki, do ich właściwego przeprowadzenia. Studenci – praktykanci i ich „przedszkolni” i „wczesnoszkolni” opiekunowie praktyk powinni przed przystąpieniem do realizacji praktyk zapoznać się z programem nowych modeli praktyk. Poznać ich główne

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

założenia merytoryczne, dydaktyczne, organizacyjne i realizacyjne. Powinni zapoznać się z zakresem swoich praw i obowiązków, z zadaniami do wykonania, oczekiwanymi od nich efektywnymi formami partnerskiej współpracy, z dokumentacją praktyk i sposobami jej wypełniania oraz formami i kryteriami zaliczenia praktyk i ich oceny. W ramach I etapu realizacji modelu praktyk, student ma możliwość kształtować swoje kompetencje opiekuńczo-wychowawcze (A) oraz kompetencje dydaktyczne (B) przez wstępne zapoznanie się ze specyfiką pracy w przedszkolu i pracy w szkole podstawowej na poziomie wczesnoszkolnym (tabela 6).

Tabela 6. Założenia programowe praktyki pedagogicznej na I etapie realizacji

A.1	zapoznanie się ze specyfiką przedszkola, szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana, w szczególności poznanie realizowanych przez nią zadań opiekuńczo-wychowawczych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji
B.1	zapoznanie się ze specyfiką szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana, w szczególności poznanie realizowanych przez nią zadań dydaktycznych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji

Przeprowadzane na tym etapie zajęcia mają charakter warsztatowy, co oznacza, że wszelkie podejmowane tutaj działania mają wymiar praktyczny i przekładają się na konkretną sytuację dydaktyczną. Warsztaty prowadzone będą w dwóch grupach:

- nauczycieli – opiekunów praktyk
- studentów - praktykantów.

Warsztaty prowadzone będą przez doświadczonych pedagogów, którzy przeszli w tym kierunku, stosowne szkolenie. Każda grupa powinna zrealizować 16 godzin warsztatów. Istotnym zadaniem tego etapu, do wspólnego zrealizowania przez studentów - praktykantów i nauczycieli-opiekunów praktyk z ramienia placówek oświatowych oraz uczelnianych koordynatorów praktyk jest opracowanie dogodnego dla wszystkich uczestników praktyk – bez względu na rolę, jaką w nich pełnią – harmonogramu praktyki w placówce oświatowej.

Na etapie tym, nie ma ustalonych jednoznacznych sposobów monitorowania efektów zajęć warsztatowych. Sprawdzianem ich jakości jest natomiast prawidłowy (bez zakłóceń i większych problemów) przebieg kolejnych dwóch etapów realizacji nowych modeli studenckich praktyk pedagogicznych i osiągnięcie sformułowanych w nich celów.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Moduł 2. Praktyka obserwacyjna

Etap II procesu realizacji nowych modeli praktyk stanowi *meritum* programu praktyk pedagogicznych. To właśnie tutaj student po raz pierwszy spotyka się z praktycznym wymiarem wybranego przez siebie zawodu. Przekraczając próg wybranej przez siebie placówki oświatowej – przedszkola/szkoły, wchodzi w środowisko, w którym przyjdzie mu funkcjonować w przyszłej pracy zawodowej. Na tym etapie ma szansę zweryfikowania posiadanej już wiedzy, pogłębienia umiejętności, czy skorygowania własnej postawy.

W założeniu programowym nowych modeli studenckich praktyk pedagogicznych przyjęto, że wskazane efekty praktycznego kształcenia zawodowego studentów pedagogiki, mającego miejsce w naturalnym środowisku przedszkola i szkoły podstawowej na poziomie wczesnoszkolnym będą wynikiem przeprowadzania dwóch rodzajów praktyk: obserwacyjnej (moduł 2) i czynnej (moduł 3).

Rodzaj praktyki w istotnym stopniu determinuje sformułowanie celów praktyki, konkretnych zagadnień tematycznych praktyk, zadań studenta i nauczyciela-opiekuna praktyk, a także dobór metod realizacji, sposobów dokumentowania i monitorowania przebiegu praktyk.

W module 2. Praktyki obserwacyjne (40 godzin) - jako element łączący specyfikę praktyk obserwacyjnych i czynnych - pojawi się również tzw. praktyka mieszana – asystencka (20 godzin), która opierać się będzie zarówno na prowadzonej przez studenta - praktykanta obserwacji, jak i na podejmowaniu przez niego konkretnych działań dydaktycznych, wychowawczych, czy też opiekuńczych zleconych mu przez nauczyciela-opiekuna praktyk z ramienia placówki oświatowej, w której odbywają się praktyki.

Moduł 2. Praktyki obserwacyjne (w tym asystenckie) zakłada:

- kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez obserwowanie i współdziałanie z opiekunem praktyk (tabela 7),
- opracowanie zagadnień tematycznych przez praktykanta (tabela 8),
- realizację konkretnych zadań przez praktykanta i nauczyciela-opiekuna praktyk (tabela 9),
- określony sposób dokumentowania i monitorowania przebiegu praktyk (tabela 10).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 7. Założenia programowe praktyki pedagogicznej na II etapie realizacji – moduł 2

A	Kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych przez:
A.2	<p>obserwowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zorganizowanej i podejmowanej spontanicznie aktywności formalnych i nieformalnych grup dzieci/ uczniów, • aktywności poszczególnych dzieci/ uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, • interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi (w tym samym i w różnym wieku), • procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w grupach wychowawczych, ich prawidłowości i zakłóceń, • czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk oraz prowadzonych przez niego zajęć, • sposobu integrowania przez opiekuna praktyk różnej działalności, w tym opiekuńczo-wychowawczej, dydaktycznej, pomocowej i terapeutycznej, • dynamiki grupy, ról pełnionych przez uczestników grupy, zachowania i postaw dzieci, • działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny w grupie;
A.3	<p>współdziałanie z opiekunem praktyk w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprawowaniu opieki i nadzoru nad grupą oraz zapewnianiu bezpieczeństwa, • podejmowaniu działań wychowawczych wynikających z zastanych sytuacji, • prowadzeniu zorganizowanych zajęć wychowawczych, • podejmowaniu działań na rzecz dzieci/ uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
B	Kształtowanie kompetencji dydaktycznych przez:
B.2	<p>obserwowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk w toku prowadzonych przez niego lekcji (zajęć) oraz aktywności dzieci /uczniów, • toku metodycznego lekcji (zajęć), stosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz wykorzystywanych pomocy dydaktycznych, • interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi w toku lekcji (zajęć), • procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w grupie przedszkolnej / klasie, ich prawidłowości i zakłóceń, • sposobów aktywizowania i dyscyplinowania dzieci / uczniów oraz różnicowania poziomu aktywności poszczególnych dzieci/ uczniów, • sposobu oceniania dzieci /uczniów, • sposobu zadawania i kontrolowania pracy domowej, • dynamiki i klimatu społecznego klasy, ról pełnionych przez uczniów, zachowania i postaw uczniów,

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonowania i aktywności w czasie lekcji (zajęć) poszczególnych dzieci/uczniów, z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci /uczniów szczególnie uzdolnionych, działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny, organizacji przestrzeni w klasie, sposobu jej zagospodarowania (ustawienie mebli, wyposażenie, dekoracje);
B.3	<p>współdziałanie z opiekunem praktyk w:</p> <ul style="list-style-type: none"> planowaniu i przeprowadzaniu lekcji (zajęć), organizowaniu pracy w grupach, przygotowywaniu pomocy dydaktycznych, wykorzystywaniu środków multimedialnych i technologii informacyjnej w pracy dydaktycznej, kontrolowaniu i ocenianiu dzieci / uczniów, podejmowaniu działań na rzecz dzieci / uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci /uczniów szczególnie uzdolnionych, organizowaniu przestrzeni klasy, podejmowaniu działań w zakresie projektowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

Tabela 8. Zagadnienia tematyczne praktyk pedagogicznych na II etapie realizacji – moduł 2

Zagadnienia tematyczne do opracowania w toku praktyki	Metody realizacji
PRAKTYKI OBSERWACYJNE	
1. Struktura, zasady działania i organizacji przedszkola/szkoły podstawowe, infrastruktura miejsca 2. Cele, funkcje i istota organizacji przedszkola/szkoły podstawowej 3. Zadania i obowiązki nauczycieli i innych pracowników przedszkola/szkoły podstawowej 4. Plany i programy dydaktyczne, wychowawcze, profilaktyczne w przedszkolu/szkole podstawowej 5. Metody i formy pracy dydaktycznej w przedszkolu/szkole podstawowej 6. Zasady, techniki i środki dydaktyczno- wychowawcze w przedszkolu/szkole podstawowej; 7. Kontrola i ocena działań dydaktyczno-wychowawczych przedszkola/szkoły podstawowej 8. Planowanie i organizowanie pracy indywidualnej i grupowej w toku lekcji i poza nimi. 9. Obserwacja realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych wobec dzieci w przedszkolu/szkole podstawowej 10. Obserwacja realizacji zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych w przedszkolu/szkole podstawowej	SŁOWNNE - SŁUCHANIE OGLĄDOWE - POKAZ OBSERWACJA DIAGNOZUJĄCA PRACA ZE ŹRÓDŁAMI

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

11. Obserwacja zachowań nauczyciela w toku zajęć i poza nimi w przedszkolu/szkole podstawowej	
PRAKTYKI MIESZANE – ASYSTENCKIE: OBSERWACYJNO-METODYCZNE	
1. Obserwacja, uczestnictwo i realizacja działań dydaktyczno-wychowawczych pod opieką nauczyciela-opiekuna praktyk w przedszkolu/szkole podstawowej 2. Obserwacja, udział i pomoc w przygotowaniu spotkań z rodzicami, 3. Obserwacja, udział i pomoc w organizacji imprez szkolnych, 4. Obserwacja, udział i pomoc przy organizacji i przygotowaniu uczniów do konkursów, 5. Obserwacja, udział i pomoc w pracy zespołów wyrównawczych i kółek zainteresowań, udział w radach pedagogicznych, 6. Obserwacja, udział i pomoc w przygotowaniu wycieczki i wyjścia grup/ klas na wycieczki, 7. Obserwacja, udział i pomoc nauczycielowi w pełnieniu dyżurów 8. Obserwacja, udział i pomoc nauczycielowi w wypełnianiu podstawowej dokumentacji grupowej/klasowej	SŁOWNE – POGADANKA, WYKŁAD, DYSKUSJA METODA PROBLEMOWA METODA SYTUACYJNA METODY ĆWICZEBNE PRACA ZE ŹRÓDŁAMI OBSERWACJA DIAGNOZUJĄCA

Tabela 9. Zadania praktykanta i opiekuna praktyk na II etapie realizacji – moduł 2

Zadania studenta-praktykanta	Zadania nauczyciela - opiekuna praktyk
<ol style="list-style-type: none"> 1. Obserwacja zachowań i reakcji uczniów i nauczycieli indywidualnie i w interakcjach 2. Analiza pracy nauczycieli i uczniów w kontekście dydaktyczno-wychowawczym i opiekuńczym 3. Poznawanie zagadnień prawno-organizacyjnych specyficznych dla oświaty 4. Pomoc nauczycielowi w przygotowaniu sali do zajęć 5. Pomoc nauczycielowi w przygotowaniu materiałów do zajęć 6. Pomoc nauczycielowi w przygotowaniu działań pozalekcyjnych i pozaszkolnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie studentów z organizacją i funkcjonowaniem szkoły. 2. Udostępnienie studentom do zapoznania się dokumentacją przedszkolną i szkolną. 3. Umożliwienie studentom obserwacji własnych zajęć i u innych nauczycieli. 4. Umożliwienie studentom obserwacji innych form zajęć realizowanych w przedszkolu/szkole. 5. Umożliwienie studentom wglądu w dokumenty grupy/klasy. 6. Umożliwienie studentom poznanie grupy dzieci/uczniów w klasie.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 10. Dokumentacja i monitoring przebiegu praktyki pedagogicznej na II etapie realizacji – moduł 2

Sposób dokumentowania przez studenta przebiegu praktyk	Sposób monitorowania przebiegu praktyk		
	Student	Nauczyciel - opiekun	Opiekun uczelniany
PRAKTYKI OBSERWACYJNE			
DZIENNIK PRAKTYK KARTA OBSERWACJI	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec nauczyciela-opiekuna praktyk i uczniów Monitoring o charakterze kierowniczym wobec siebie	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec studenta -praktykanta praktyk i uczniów	Monitoring prowadzony przez koordynatora praktyk z ramienia uczelni obejmuje całość przebiegu praktyk i wszystkie jej rodzaje. Monitorowana jest więc całość przebiegu praktyk i wszystkie jej elementy, odwołując się do: - pomiaru dydaktycznego - ewaluacji - rozwoju organizacyjnego placówki, a także do: - różnych form dialogu i zbierania informacji, tj. skrzynka wniosków, debata okrągłego stołu, sondaż diagnostyczny - hospitacja, diagnozująca postępy studenta-praktykanta, analiza dokumentacji praktyk.
PRAKTYKI MIESZANE – ASYSTENCKIE: OBSERWACYJNO-METODYCZNE			
DZIENNIK PRAKTYK KARTA OBSERWACJI KARTA OPISU DZIAŁAŃ PORTFOLIO	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec nauczyciela-opiekuna praktyk i uczniów Monitoring o charakterze kierowniczym wobec organizacji i funkcjonowania placówki oświatowej	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec studenta - praktykanta praktyk i uczniów Monitoring o charakterze kierowniczym wobec studenta	Fakt ten wymaga opracowania odrębnego dokumentowania i opracowania specyficznych wzorów dokumentów

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Moduł 3. Praktyka czynna

Praktyka czynna to najważniejszy etap realizacji nowych modeli praktyk. Moduł 3. Praktyki czynne (w tym superwizja i autorefleksja) zakłada:

- kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez pełnienie ról opiekuna-wychowawcy i nauczyciela (tabela 11),
- opracowanie zagadnień tematycznych przez praktykanta (tabela 12),
- realizację konkretnych zadań przez praktykanta i nauczyciela-opiekuna praktyk (tabela 13),
- określony sposób dokumentowania i monitorowania przebiegu praktyk (tabela 14).

Tabela 11. Założenia programowe praktyki pedagogicznej na II etapie realizacji – moduł 3

A	Kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych przez:
A.4	<p>pełnienie ról opiekuna-wychowawcy, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie dynamiki grupy oraz pozycji jednostek w grupie, • poznawanie uczniów i wychowanków, ich sytuacji społecznej, potrzeb, zainteresowań i zdolności, a także określanie poziomu rozwoju oraz wstępne diagnozowanie dysfunkcji i zaburzeń, • samodzielne prowadzenie działań opiekuńczo-wychowawczych wobec grupy i poszczególnych uczniów i wychowanków w grupie, • sprawowanie opieki nad grupą w toku spontanicznej aktywności uczniów i wychowanków, • organizację i prowadzenie zajęć wychowawczych (w tym zajęć integrujących grupę i działań profilaktycznych) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze, • animowanie aktywności grupy i współdziałania jej uczestników, organizowanie pracy uczniów i wychowanków w grupach zadaniowych, • podejmowanie indywidualnej pracy z uczniami i wychowankami (w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi), • podejmowanie działań wychowawczych o charakterze interwencyjnym w sytuacjach konfliktu, zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych lub nieprzestrzegania ustalonych zasad, • sprawowanie opieki nad uczniami i wychowankami poza terenem przedszkola, szkoły lub placówki;
A.5	<p>analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie dokumentacji praktyki, • konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką, • ocenę własnego funkcjonowania w toku realizowania zadań opiekuńczych i

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>wychowawczych (dostrzeganie swoich mocnych i słabych stron),</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenę przebiegu prowadzonych działań oraz realizacji zamierzonych celów, • konsultacje z opiekunem praktyk w celu omawiania obserwowanych sytuacji i przeprowadzanych działań, • omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).
B	Kształtowanie kompetencji dydaktycznych przez:
B.4	<p>pełnienie roli nauczyciela, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planowanie lekcji (zajęć), formułowanie celów, dobór metod i form pracy oraz środków dydaktycznych, • dostosowywanie metod i form pracy do realizowanych treści, etapu edukacyjnego oraz dynamiki grupy uczniowskiej, • organizację i prowadzenie lekcji (zajęć) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze, • wykorzystywanie w toku lekcji (zajęć) środków multimedialnych i technologii informacyjnej, • dostosowywanie sposobu komunikacji w toku lekcji (zajęć) do poziomu rozwoju dzieci / uczniów, • animowanie aktywności poznawczej i współdziałania dzieci / uczniów, rozwijanie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy z wykorzystaniem technologii informacyjnej, • organizację pracy dzieci / uczniów w grupach zadaniowych, • dostosowywanie podejmowanych działań do możliwości i ograniczeń dzieci / uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, • diagnozowanie poziomu wiedzy i umiejętności dzieci/ uczniów, • podejmowanie indywidualnej pracy dydaktycznej z dziećmi / uczniami (w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi), • podejmowanie działań wychowawczych w toku pracy dydaktycznej, w miarę pojawiających się problemów, w sytuacjach: zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych, nieprzestrzegania ustalonych zasad, • podejmowanie współpracy z innymi nauczycielami, wychowawcą klasy, pedagogiem szkolnym, psychologiem szkolnym oraz specjalistami pracującymi z dziećmi / uczniami;
B.5	<p>analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie dokumentacji praktyki, • konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką, • ocenę własnego funkcjonowania w toku wypełniania roli nauczyciela (dostrzeganie swoich mocnych i słabych stron), • ocenę przebiegu prowadzonych lekcji (zajęć) oraz realizacji zamierzonych celów, • konsultacje z opiekunem praktyk w celu omawiania obserwowanych i prowadzonych lekcji (zajęć), • omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 12. Zagadnienia tematyczne praktyk pedagogicznych na II etapie realizacji – moduł 3

Zagadnienia tematyczne do opracowania w toku praktyki	Metody realizacji
PRAKTYKI CZYNNNE	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Samodzielne prowadzenie zajęć specjalnościowych. 2. Samodzielna praca z dziećmi w przedszkolu i klasie szkolnej. 3. Samodzielna praca z dziećmi poza przedszkolem i klasą szkolną. 4. Samodzielne przygotowanie koncepcji zajęć przedszkolnych i wczesnoszkolnych. 5. Samodzielne przygotowanie konspektów/ scenariuszy zajęć przedszkolnych i wczesnoszkolnych. 6. Samodzielne przygotowanie środków dydaktycznych. 7. Samodzielne planowanie, organizowanie i realizacja procesu dydaktyczno wychowawczego. 8. Samodzielne planowanie, organizacja i realizacja dodatkowych działań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych. 9. Samodzielne dobierania celów, metod, form i środków realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych. 10. Samodzielnie diagnozuje i podejmuje działania zaspokajające potrzeby dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńczo-terapeutyczne swoich podopiecznych 	<p style="text-align: center;">SŁOWNE – POGADANKA, WYKŁAD, DYSKUSJA METODA PROBLEMOWA METODA SYTUACYJNA METODY ĆWICZEBNE PRACA ZE ŹRÓDŁAMI OGLĄDOWE - POKAZ</p> <p style="text-align: center;">OBSERWACJA UCZESTNICZĄCA METODY WALORYZACYJNE METODY AKTYWIZUJĄCE</p>

Tabela 13. Zadania praktykanta i opiekuna praktyk na II etapie realizacji – moduł 3

Zadania studenta-praktykanta	Zadania nauczyciela - opiekuna praktyk
<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowanie i realizacja pracy własnej w toku zajęć lekcyjnych. 2. Planowanie i realizacja pracy własnej w toku zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. 3. Autorefleksja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie studentów z podstawą programową. 2. Pomoc studentom w zaplanowaniu i samodzielnej realizacji zajęć / lekcji. 3. Udostępnienie studentom pomocy dydaktycznych niezbędnych do realizacji zaplanowanych zajęć. 4. Pomoc studentom w dokonaniu analizy własnych działań w roli opiekuna-wychowawcy i nauczyciela.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 14. Dokumentacja i monitoring przebiegu praktyki pedagogicznej na II etapie realizacji – moduł 3

Sposób dokumentowania przez studenta przebiegu praktyk	Sposób monitorowania przebiegu praktyk		
	Student	Nauczyciel - opiekun	Opiekun uczelniany
PRAKTYKI CZYNNE			
DZIENNIK PRAKTYK KARTA OBSERWACJI KARTA OPISU DZIAŁAŃ SCENARIUSZE ZAJĘĆ PORTFOLIO	Automonitoring (analiza SWOT)	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec studenta -praktykanta praktyk i uczniów Monitoring o charakterze kierowniczym wobec studenta Automonitoring (analiza SWOT)	Monitoring prowadzony przez koordynatora praktyk z ramienia uczelni. Superwizja. Monitorowana jest więc całość przebiegu praktyk i wszystkie jej elementy, odwołując się do: - pomiaru dydaktycznego - ewaluacji - rozwoju organizacyjnego placówki, a także do: - różnych form dialogu i zbierania informacji, tj. skrzynka wniosków, debata okrągłego stołu, sondaż diagnostyczny hospitacja, diagnozująca postępy studenta-praktykanta, materiały z superwizji, analiza dokumentacji praktyk. Fakt ten wymaga opracowania odrębnego dokumentowania i opracowania specyficznych wzorów dokumentów

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Superwizja

W ramach monitoringu praktyki czynnej zaproponowano dodatkową formę – niezależną ocenę zewnętrzną zajęć prowadzonych przez studenta. Superwizja w nowym modelu praktyk pedagogicznych ma na celu pomóc studentowi znaleźć źródła trudności w pracy dydaktycznej i opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi i uczniami. Superwizja to szczególny, wieloaspektowy ogląd pracy studenta z dziećmi, prowadzący do rozwiązania problemów emocjonalnych i merytorycznych związanych z wykonywaniem konkretnych działań w grupie przedszkolnej lub w klasie. Jest to dwustronny proces pomagający poszerzać świadomość studenta-praktykanta, rozwijać jego umiejętności i kompetencje tak, aby w przyszłej pracy zawodowej mógł osiągać lepsze wyniki.

W module 3. Praktyki czynne przewidziano 4 godziny na realizację superwizji praktyk studenta (każdego studenta) w placówce oświatowej (planuje się przeprowadzenie tego typu wizyty w przedszkolach i szkołach podstawowych). Superwizję zrealizuje niezależny ekspert, specjalista w zakresie metodyki edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Do jego zadań będzie należała obserwacja zajęć prowadzonych przez praktykanta z dziećmi i analiza jego zachowań w roli nauczyciela, umiejętności reagowania na bieżące sytuacje wychowawcze, reakcji dzieci na jego działania. Za zgodą uczestników praktyk (w tym również rodziców małych dzieci), zajęcia prowadzone przez praktykanta z dziećmi zostaną zarejestrowane kamerą video. Nagranie posłuży wyłącznie do celów diagnostycznych (analiza nagrania przez superwizora, sporządzenie opinii i omówienie wyników obserwacji z praktykantem) oraz do celów dydaktycznych (po otrzymaniu niezbędnej pisemnej zgody od uczestników) w zajęciach grupowych dla studentów-praktykantów prowadzonych metodą mikronauczania.

Należy przy tym pokreślić, że superwizor monitoruje sposób realizacji praktyki czynnej przede wszystkim dla studenta (informacja zwrotna), natomiast nie jest jego rolą oceniać pracę nauczyciela-opiekuna praktyk czy funkcjonowanie placówki. Superwizor może pomóc praktykantowi:

- lepiej rozumieć uczniów, ich reakcje na sytuacje i zdarzenia w grupie / klasie
- uświadomić mu jakie działania pedagogiczne podejmuje,
- poznawać charakter kontaktów interpersonalnych nauczyciela z uczniami,
- poszukiwać lepszych sposobów uczenia i wspierania rozwoju uczniów (H. Zalewska).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Autorefleksja

Zgodnie z założeniami programowymi nowych modeli praktyk pedagogicznych, zarówno superwizja praktyk, jak i autorefleksja, przyczyniają się do kształtowania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych praktykanta. Autorefleksja dodatkowo rozszerza i pogłębia możliwości:

- oceny własnego funkcjonowania w pełnieniu roli nauczyciela i w realizowaniu zadań opiekuńczo-wychowawczych (dostrzeganie swoich mocnych i słabych stron),
- oceny przebiegu prowadzonych lekcji (zajęć) oraz realizacji zamierzonych celów.

W module 3. Praktyki czynne przewidziano 10 godzin na realizację autorefleksji w konsultacji z nauczycielem-opiekunem praktyk w placówce oświatowej, superwizorem praktyk czynnych oraz koordynatorem praktyk z ramienia uczelni, a także innymi osobami, które w sposób pośredni lub bezpośredni uczestniczą w realizacji programu praktyk (np. specjaliści w poradni psychologiczno-pedagogicznych). W czasie przeznaczonym na autorefleksje student opracowuje, porządkuje i przygotowuje dokumentację przebiegu praktyk (tworzy teczkę praktyk / portfolio):

- karty obserwacji,
- karty opisu działań,
- scenariusz / konspekty działań (zajęć),
- opisy przypadków (case study),
- materiały dydaktyczne,
- inne dokumenty rejestrujące przebieg praktyk.

Student wypełnia również arkusz autorefleksji, oceniając efekty realizacji programu praktyk w obszarach: wiedza, umiejętności i kompetencje. Szczególnie ważne w procesie autorefleksji są konsultacje z opiekunem praktyk - omawianie obserwowanych i prowadzonych lekcji (zajęć), reakcji na różne sytuacje dydaktyczno-wychowawcze i przeprowadzanych działań. W myśl zasady „uczę się od najlepszych”, realizacja praktyk, szczególnie praktyk czynnych, powinna przebiegać w oparciu o model relacji „mistrz – uczeń”, czyli taki model relacji między nauczycielem-opiekunem praktyk i studentem-praktykantem, w którym istnieje przestrzeń do wymiany wiedzy, doświadczeń praktycznych, spostrzeżeń, opinii i w których student pełni rolę aktywnego i refleksyjnego praktyka - nauczyciela.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Moduł 4. Doradztwo i mikronauczanie

W trzecim etapie realizacji nowych modeli praktyk pedagogicznych zasadniczym celem jest pogłębienie wiedzy i poszerzenie kompetencji praktykanta oraz podsumowanie całości przebiegu praktyk. Zakres tematyczny tego etapu, zgodnie z jego założeniem, powinien oscylować wokół następujących zagadnień:

- Ja – jako nauczyciel przedszkolny i edukacji wczesnoszkolnej – predyspozycje osobowościowe (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia),
- zakres niezbędnych kompetencji zawodowych – potrzeba doskonalenia; strategie samokształcenia,
- specjalne i specyficzne sytuacje dydaktyczno-wychowawcze,
- praktyka – czas prób i błędów; identyfikacja z zawodem.

Metodami, które najbardziej oddają specyfikę postępowania na tym etapie, są metody asymilacji wiedzy, w tym opis - wykorzystany w indywidualnej pracy studenta-praktykanta nad uzupełnianiem dziennika praktyk, dyskusja pomiędzy nauczycielem – opiekunem praktyk a praktykantem, służąca „przepracowaniu” przebiegu praktyki i refleksja nad osiągniętymi efektami. Na tym etapie pobytu studenta – praktykanta w miejscu praktyk, praktykant powinien również podjąć inne działania wspierającego rozwój jego kompetencji zawodowej. W module 4 realizacji praktyk pedagogicznych przewidziano dwie formy tego typu działań.

Doradztwo

W programie nowych modeli praktyk pedagogicznych przewidziano 10 godzin na realizację indywidualnych konsultacji i spotkań studenta-praktykanta ze specjalistami z poradni psychologiczno-pedagogicznej. Celem konsultacji z psychologiem (logopedą, pedagogiem specjalnym) jest wzbogacenie wyniesionej z toku studiów wiedzy o aspekt praktyczny, zapoznawanie się ze specyfiką zachowań dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, będących np. przyczyną trudności wychowawczych, stosowanych w praktyce aktualnych sposobów ich identyfikacji, diagnostyki, terapii i profilaktyki. Natomiast konsultacje z pedagogiem, pracownikami ODN, kuratorium (doradcą metodycznym) poświęcone są sprawom związanym z osobistym rozwojem zawodowym praktykanta i oceną jego gotowości zawodowej.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Mikronauczanie

Mikronauczanie jest jednym z ostatnich działań w procesie przebiegu praktyk pedagogicznych w nowych modelach. Na ten rodzaj działań, w programie studenckich praktyk pedagogicznych przewidziano 6 godzin na jego realizację. Jest to działanie dydaktyczne i ewaluacyjne. Odbywa się ono już poza rzeczywistym miejsce praktyk, czyli poza placówkami oświatowymi, w instytucji delegującej studentów na praktyki, czyli w salach WSNHiD w Poznaniu. Uczestnikami tej formy praktyki grupowej są przede wszystkim studenci, którzy odbyli już praktykę pedagogiczną w przedszkolach i szkołach podstawowych. W mikronauczaniu uczestniczy superwizor, a także nauczyciele-opiekunowie praktyk. Zadaniem osób biorących udział w zajęciach jest obejrzenie fragmentów nagrań audio-video prowadzonych przez praktykantów zajęć, utrwalonych w trakcie superwizji. Następnie dokonanie grupowej analizy i oceny czynności studenta-praktykanta utrwalonych na filmie. Przeprowadzona obserwacja zarejestrowanych na filmie profesjonalnych i nieprofesjonalnych zachowań studentów-praktykantów w toku prowadzonych samodzielnie zajęć, służy przede wszystkim eliminowaniu popełnionych błędów i zapobiegania ich powtarzaniu. Funkcją nagrania audiowizualnego jest sprzężenie zwrotne. Student oglądając nagranie i obserwując siebie samego w roli nauczyciela, ma szansę dostrzec własne reakcje, reakcje innych na jego zachowania, werbalne i niewerbalne komunikaty, a także własne błędy. Tego typu samoobserwację uzupełniają informacje zwrotne otrzymane od superwizora (lub innej osoby prowadzącej mikronauczanie) oraz od grupy studentów. Mikronauczanie jest zatem bardzo dobrą metodą rozwijania samoświadomości własnych kompetencji zawodowych.

Działania w trzecim etapie kończą realizację studenckich praktyk pedagogicznych przygotowujących do zawodu nauczycielskiego w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej. Po zakończeniu praktyk, opiekun praktyk z ramienia przedszkola/szkoły na podstawie poczynionych przez siebie obserwacji i spostrzeżeń, a także na podstawie przedstawionej mu przez studenta-praktykanta wypełnionej dokumentacji, dokonuje jej obiektywnej oceny, czyli ewaluacji. Ewaluacją obejmuje on pracę studenta-praktykanta na wszystkich etapach przebiegu praktyki, począwszy od etapu I – planowania – ustalania harmonogramu praktyk, poprzez ich realizację - na etapie II, aż po dokonany na etapie III - pomiar końcowy rezultatów praktyk. Pomiar ten oparty jest na komentarzu słownym wydanym w formie

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

opinii o studencie-praktykancie, jego postępkach, nabytych umiejętnościach i kompetencjach, zachowaniach itp.

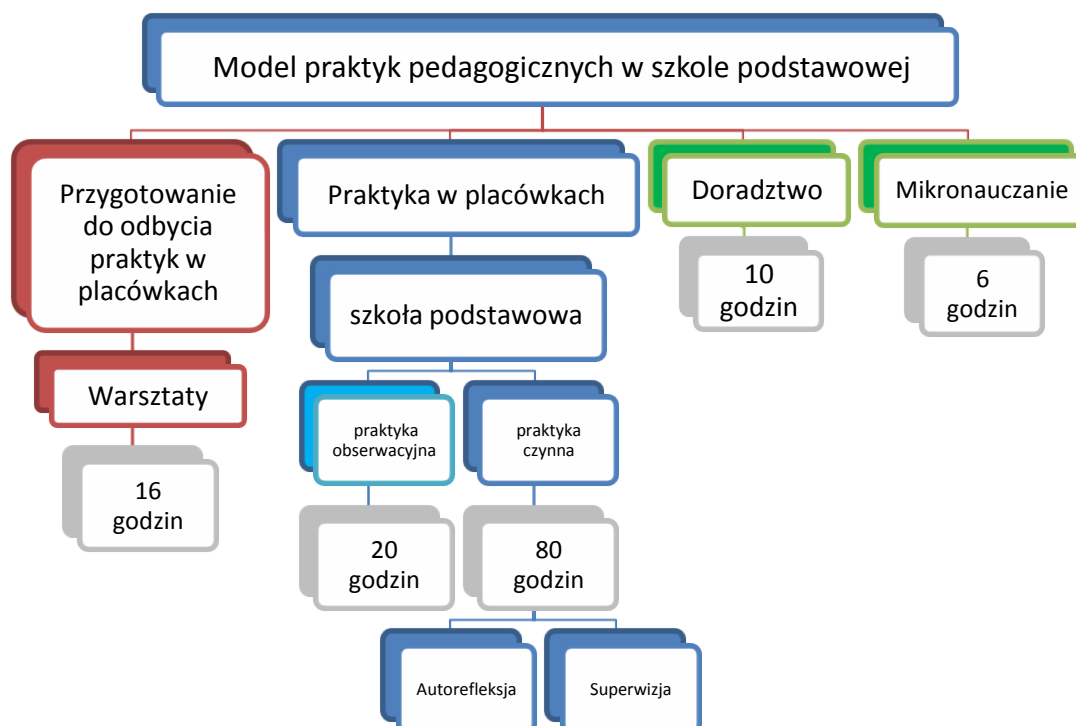
Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji praktyk pedagogicznych (praktykant, opiekun praktyk i koordynator) dokonują podsumowania całości przebiegu praktyk w kontekście:

- merytorycznej, organizacyjnej i realizacyjnej oceny skuteczności praktyk
- osiągniętych celów i zrealizowanych zadań, skuteczności metod realizacyjnych
- napotkanych barier, osiągniętych sukcesów, poniesionych porażek
- wyniesionych w wyniku uczestnictwa w nich wiedzy, umiejętności i postaw pozwalających na dokonywanie zmian w obrębie zastanej rzeczywistości przedszkolnej i szkolnej oraz przystosowywania jej do otaczającego nas świata, modyfikując ją i kształtując;
- nabytej lub pogłębionej świadomości własnych kompetencji zawodowych i osobowościowych istotnych w pracy z dziećmi, młodzieżą i osobami dorosłymi;
- ukształtowania studenckiej, twórczej i refleksyjnej postawy wobec pracy z dzieckiem, i innymi podmiotami środowiska społecznego przedszkola i szkoły podstawowej.

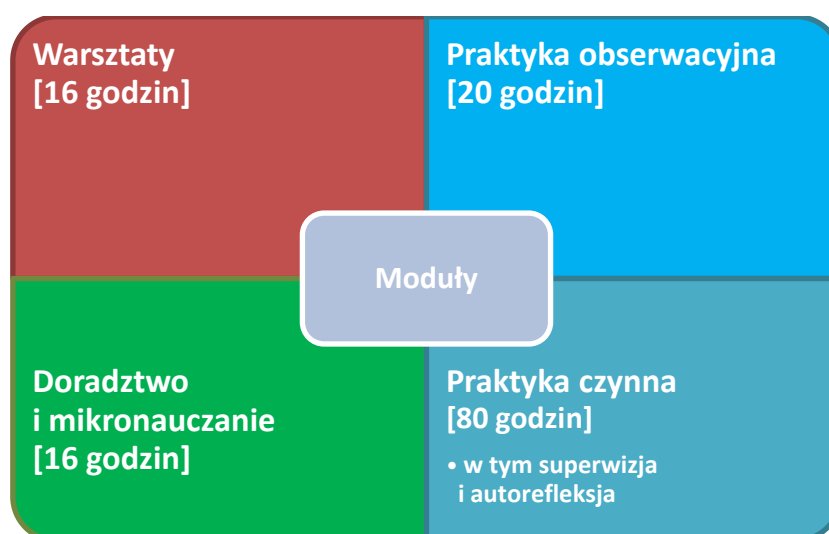
Zaliczenia praktyk i ich ostatecznej oceny dokonuje koordynator praktyk z ramienia uczelni. Osoba ta, na podstawie otrzymanej od opiekuna praktyk z ramienia placówki oświatowej opinii o przebiegu studenckich praktyk pedagogicznych i kompetencjach praktykanta, a także na podstawie przedłożonych przez praktykanta osobiście, innych dokumentów takich jak: dzienniczek praktyk, portfolio, z uwzględnieniem ogólnego wrażenia wyniesionego z mikronauczania, wpisuje do indeksu ocenę końcową z praktyk.

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Nowy model praktyk pedagogicznych w klasach I-III szkoły podstawowej

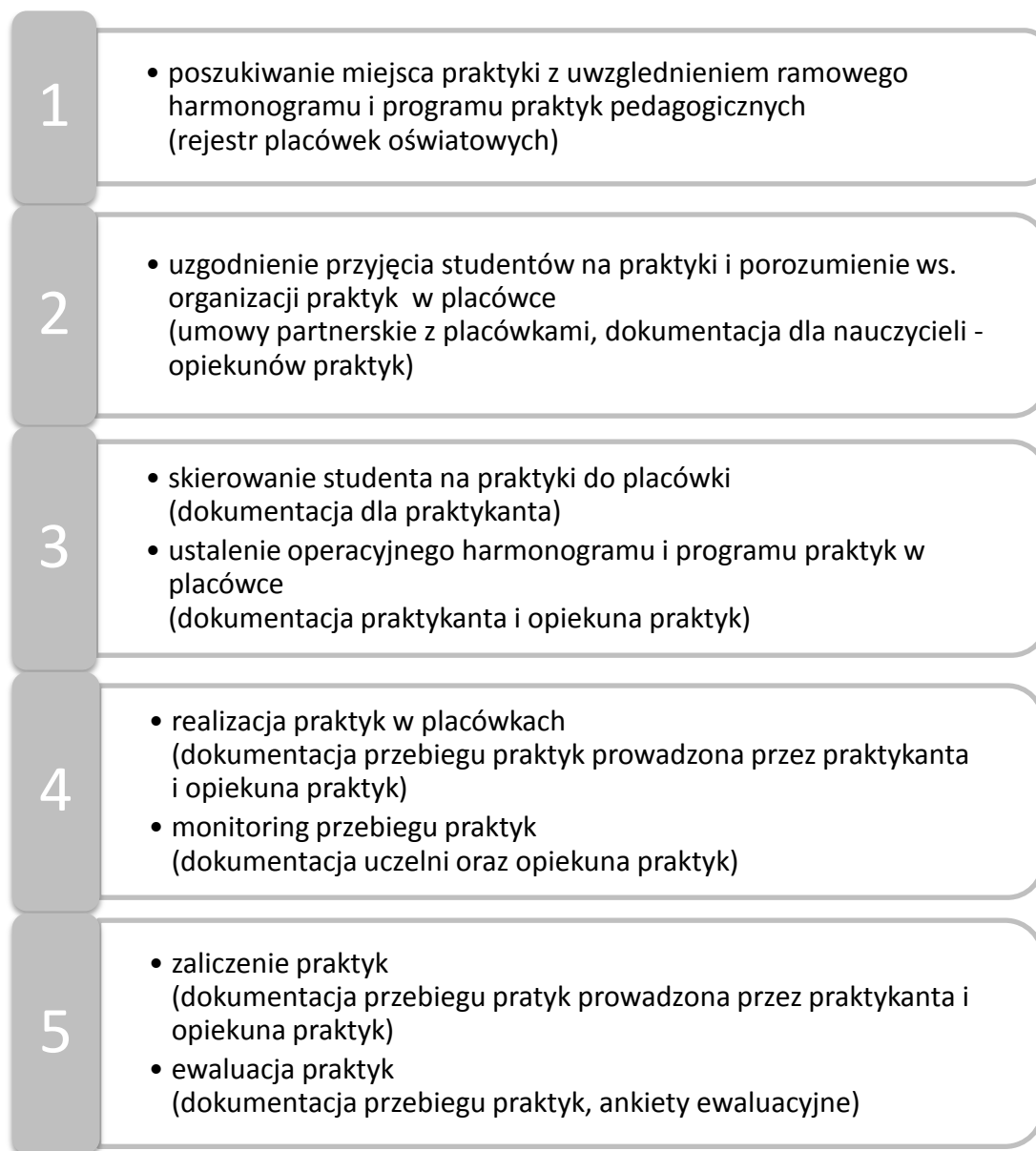
Rysunek 11. Etapy realizacji praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej

Rysunek 12. Moduły praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 13. Praktyki w szkole podstawowej „krok po kroku”

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ramowy harmonogram praktyk w szkole podstawowej

Tabela 15. Ramowy harmonogram realizacji modułów praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej

Etap realizacji	Moduł praktyki	Rodzaj praktyki	Termin realizacji (semestr studiów)	Wymiar - ilość godzin na realizację modułu	Sposób realizacji modułu
Etap I	Moduł 1	Warsztaty (grupowe)	semestr 5	16 godzin	ciągły
Etap II	Moduł 2	Praktyki obserwacyjne w szkole podstawowej (indywidualne)	Semestr 5	20 godzin	skokowy lub mieszany
	Moduł 3	Praktyki czynne w szkole podstawowej (indywidualne)	Semestr 5	80 godzin	skokowy
Etap III	Moduł 4	Doradztwo (indywidualne)	Semestr 5/6	10 godzin	skokowy lub mieszany
	Moduł 4	Mikronauczanie (grupowe)	semestr 6	6 godzin	ciągły

Tabela 16. System realizacji godzin praktyk w klasach I-III szkoły podstawowej

Miejsce praktyk	szkoła podstawowa	
Rok i semestr studiów	Rok III, semestr 5	
Wymiar praktyk (godziny)	100	
Termin realizacji (miesiące)	4	
Dzienna liczba godzin	5	
Liczba godzin w tygodniu [ciągły/ skokowy]	20	10
Liczba tygodni [ciągły/ skokowy]	5	10

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ramowy program praktyk w szkole podstawowej

Tabela 17. Założenia programowe praktyk pedagogicznych studentów w klasach I-III szkoły podstawowej

A	Kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych przez:
1	zapoznanie się ze specyfiką szkoły, w której praktyka jest odbywana, w szczególności poznanie realizowanych przez nią zadań opiekuńczo-wychowawczych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji;
2	<p>obserwowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zorganizowanej i podejmowanej spontanicznie aktywności formalnych i nieformalnych grup uczniów, • aktywności poszczególnych uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, • interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi (w tym samym i w różnym wieku), • procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w grupach wychowawczych, ich prawidłowości i zakłóceń, • czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk oraz prowadzonych przez niego zajęć, • sposobu integrowania przez opiekuna praktyk różnej działalności, w tym opiekuńczo-wychowawczej, dydaktycznej, pomocowej i terapeutycznej, • dynamiki grupy, ról pełnionych przez uczestników grupy, zachowania i postaw dzieci, • działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny w grupie;
3	<p>współdziałanie z opiekunem praktyk w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprawowaniu opieki i nadzoru nad grupą oraz zapewnianiu bezpieczeństwa, • podejmowaniu działań wychowawczych wynikających z zastanych sytuacji, • prowadzeniu zorganizowanych zajęć wychowawczych, • podejmowaniu działań na rzecz dzieci/ uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
4	<p>pełnienie roli opiekuna-wychowawcy, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie dynamiki grupy oraz pozycji jednostek w grupie, • poznawanie uczniów i wychowanków, ich sytuacji społecznej, potrzeb, zainteresowań i zdolności, a także określanie poziomu rozwoju oraz wstępne diagnozowanie dysfunkcji i zaburzeń, • samodzielne prowadzenie działań opiekuńczo-wychowawczych wobec grupy i poszczególnych uczniów i wychowanków w grupie, • sprawowanie opieki nad grupą w toku spontanicznej aktywności uczniów i wychowanków, • organizację i prowadzenie zajęć wychowawczych (w tym zajęć integrujących grupę i działań profilaktycznych) w oparciu o samodzielnie opracowywane

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>scenariusze,</p> <ul style="list-style-type: none"> • animowanie aktywności grupy i współdziałania jej uczestników, organizowanie pracy uczniów i wychowanków w grupach zadaniowych, • podejmowanie indywidualnej pracy z uczniami i wychowankami (w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi), • podejmowanie działań wychowawczych o charakterze interwencyjnym w sytuacjach konfliktu, zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych lub nieprzestrzegania ustalonych zasad, • sprawowanie opieki nad uczniami i wychowankami poza terenem przedszkola, szkoły lub placówki;
5	<p>analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie dokumentacji praktyki, • konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką, • ocenę własnego funkcjonowania w toku realizowania zadań opiekuńczych i wychowawczych (dostrzeganie swoich mocnych i słabych stron), • ocenę przebiegu prowadzonych działań oraz realizacji zamierzonych celów, • konsultacje z opiekunem praktyk w celu omawiania obserwowanych sytuacji i przeprowadzanych działań, • omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).
B	Kształtowanie kompetencji dydaktycznych przez:
1	zapoznanie się ze specyfiką szkoły, w której praktyka jest odbywana, w szczególności poznanie realizowanych przez nią zadań dydaktycznych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji;
2	<p>obserwowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk w toku prowadzonych przez niego lekcji (zajęć) oraz aktywności uczniów, • toku metodycznego lekcji (zajęć), stosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz wykorzystywanych pomocy dydaktycznych, • interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi w toku lekcji (zajęć), • procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w klasie, ich prawidłowości i zakłóceń, • sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczniów oraz różnicowania poziomu aktywności poszczególnych uczniów, • sposobu oceniania uczniów, • sposobu zadawania i kontrolowania pracy domowej, • dynamiki i klimatu społecznego klasy, ról pełnionych przez uczniów, zachowania i postaw uczniów, • funkcjonowania i aktywności w czasie lekcji (zajęć) poszczególnych uczniów, z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>uczniów szczególnie uzdolnionych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny, • organizacji przestrzeni w klasie, sposobu jej zagospodarowania (ustawienie mebli, wyposażenie, dekoracje);
3	<p>współdziałanie z opiekunem praktyk w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planowaniu i przeprowadzaniu lekcji (zajęć), • organizowaniu pracy w grupach, • przygotowywaniu pomocy dydaktycznych, • wykorzystywaniu środków multimedialnych i technologii informacyjnej w pracy dydaktycznej, • kontrolowaniu i ocenianiu uczniów, • podejmowaniu działań na rzecz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych, • organizowaniu przestrzeni klasy, • podejmowaniu działań w zakresie projektowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
4	<p>pełnienie roli nauczyciela, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planowanie lekcji (zajęć), formułowanie celów, dobór metod i form pracy oraz środków dydaktycznych, • dostosowywanie metod i form pracy do realizowanych treści, etapu edukacyjnego oraz dynamiki grupy uczniowskiej, • organizację i prowadzenie lekcji (zajęć) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze, • wykorzystywanie w toku lekcji (zajęć) środków multimedialnych i technologii informacyjnej, • dostosowywanie sposobu komunikacji w toku lekcji (zajęć) do poziomu rozwoju uczniów, • animowanie aktywności poznawczej i współdziałania uczniów, rozwijanie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy z wykorzystaniem IT, • organizację pracy uczniów w grupach zadaniowych, • dostosowywanie podejmowanych działań do możliwości i ograniczeń uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, • diagnozowanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów, • podejmowanie indywidualnej pracy dydaktycznej z uczniami (w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi), • podejmowanie działań wychowawczych w toku pracy dydaktycznej, w miarę pojawiających się problemów, w sytuacjach: zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych, nieprzestrzegania ustalonych zasad, • podejmowanie współpracy z innymi nauczycielami, wychowawcą klasy, pedagogiem szkolnym, psychologiem szkolnym oraz specjalistami pracującymi z uczniami;

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5	<p>analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none">• prowadzenie dokumentacji praktyki,• konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką,• ocenę własnego funkcjonowania w toku wypełniania roli nauczyciela (dostrzeganie swoich mocnych i słabych stron),• ocenę przebiegu prowadzonych lekcji (zajęć) oraz realizacji zamierzonych celów,• konsultacje z opiekunem praktyk w celu omawiania obserwowanych i prowadzonych lekcji (zajęć),• omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).
---	--

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 18. Zagadnienia tematyczne praktyk pedagogicznych w klasach I-III szkoły podstawowej

Zagadnienia tematyczne do opracowania w toku praktyki	Metody realizacji
PRAKTYKI OBSERWACYJNE	
1. Struktura, zasady działania i organizacji szkoły podstawowej /infrastruktura. 2. Cele, funkcje i istota organizacji szkoły podstawowej. 3. Zadania i obowiązki nauczycieli i innych pracowników szkoły podstawowej. 4. Plany i programy dydaktyczne, wychowawcze, profilaktyczne w szkole. 5. Metody i formy pracy dydaktycznej w szkole podstawowej. 6. Zasady, techniki i środki dydaktyczno- wychowawcze w szkole podstawowej. 7. Kontrola i ocena działań dydaktyczno-wychowawczych szkoły podstawowej. 8. Planowanie i organizowanie pracy indywidualnej i grupowej w toku lekcji i poza nimi. 9. Obserwacja realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych wobec dzieci w szkole podstawowej. 10. Obserwacja realizacji zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych w szkole. 11. Obserwacja zachowań nauczyciela w toku zajęć i poza nimi w szkole.	SŁOWNNE - SŁUCHANIE OGLĄDOWE - POKAZ OBSERWACJA DIAGNOZUJĄCA PRACA ZE ŹRÓDŁAMI
PRAKTYKI MIESZANE – ASYSTENCKIE: OBSERWACYJNO-METODYCZNE	
1. Obserwacja, uczestnictwo i realizacja działań dydaktyczno-wychowawczych pod opieką nauczyciela-opiekuna praktyk w szkole podstawowej. 2. Obserwacja, udział i pomoc w przygotowaniu spotkań z rodzicami. 3. Obserwacja, udział i pomoc w organizacji imprez szkolnych. 4. Obserwacja, udział i pomoc przy organizacji i przygotowaniu uczniów do konkursów. 5. Obserwacja, udział i pomoc w pracy zespołów wyrównawczych i kółek zainteresowań, udział w radach pedagogicznych. 6. Obserwacja, udział i pomoc w przygotowaniu wycieczki i wyjścia klas na wycieczki. 7. Obserwacja, udział i pomoc nauczycielowi w pełnieniu dyżurów. 8. Obserwacja, udział i pomoc nauczycielowi w wypełnianiu podstawowej dokumentacji klasowej.	SŁOWNNE – POGADANKA, WYKŁAD, DYSKUSJA METODA PROBLEMOWA METODA SYTUACYJNA METODY ĆWICZEBNE PRACA ZE ŹRÓDŁAMI OBSERWACJA DIAGNOZUJĄCA
PRAKTYKI CZYNNE	
1. Samodzielne prowadzenie zajęć specjalnościowych. 2. Samodzielna praca z dziećmi w klasie szkolnej. 3. Samodzielna praca z dziećmi poza klasą szkolną. 4. Samodzielne przygotowanie koncepcji zajęć wczesnoszkolnych. 5. Samodzielne przygotowanie konspektów/ scenariuszy zajęć wczesnoszkolnych. 6. Samodzielne przygotowanie środków dydaktycznych. 7. Samodzielne planowanie, organizowanie i realizacja procesu dydaktyczno	SŁOWNNE – POGADANKA, WYKŁAD, DYSKUSJA METODA PROBLEMOWA METODA SYTUACYJNA

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

<p>wychowawczego.</p> <p>8. Samodzielne planowanie, organizacja i realizacja dodatkowych działań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych.</p> <p>9. Samodzielne dobierania celów, metod, form i środków realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych.</p> <p>10. Samodzielnie diagnozuje i podejmuje działania zaspokajające potrzeby dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńczo-terapeutyczne swoich podopiecznych</p>	<p>METODY ĆWICZEBNE PRACA ZE ŹRÓDŁAMI OGLĄDOWE - POKAZ OBSERWACJA UCZESTNICZĄCA METODY WALORYZACYJNE METODY AKTYWIZUJĄCE</p>
---	--

Tabela 19. Zadania praktykanta i opiekuna praktyk w szkole podstawowej

Zadania studenta-praktykanta	Zadania nauczyciela - opiekuna praktyk
<ol style="list-style-type: none"> 1. Obserwacja zachowań i reakcji uczniów i nauczycieli indywidualnie i w interakcjach. 2. Analiza pracy nauczycieli i uczniów w kontekście dydaktyczno-wychowawczym i opiekuńczym. 3. Poznawanie zagadnień prawno-organizacyjnych specyficznych dla oświaty. 4. Pomoc nauczycielowi w przygotowaniu sali do zajęć. 5. Pomoc nauczycielowi w przygotowaniu materiałów do zajęć. 6. Pomoc nauczycielowi w przygotowaniu działań pozalekcyjnych i pozaszkolnych 7. Planowanie i realizacja pracy własnej w toku zajęć lekcyjnych. 8. Planowanie i realizacja pracy własnej w toku zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. 9. Autorefleksja 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie studentów z organizacją i funkcjonowaniem szkoły. 2. Udostępnienie studentom do zapoznania się dokumentacją szkolną. 3. Umożliwienie studentom obserwacji własnych zajęć i u innych nauczycieli. 4. Umożliwienie studentom obserwacji innych form zajęć realizowanych w szkole. 5. Umożliwienie studentom wglądu w dokumenty klasy. 6. Umożliwienie studentom poznanie grupy uczniów w klasie. 7. Zapoznanie studentów z podstawą programową. 8. Pomoc studentom w zaplanowaniu i samodzielnej realizacji zajęć / lekcji. 9. Udostępnienie studentom pomocy dydaktycznych niezbędnych do realizacji zaplanowanych zajęć / lekcji. 10. Pomoc studentom w dokonaniu analizy własnych działań w roli opiekuna-wychowawcy i nauczyciela.

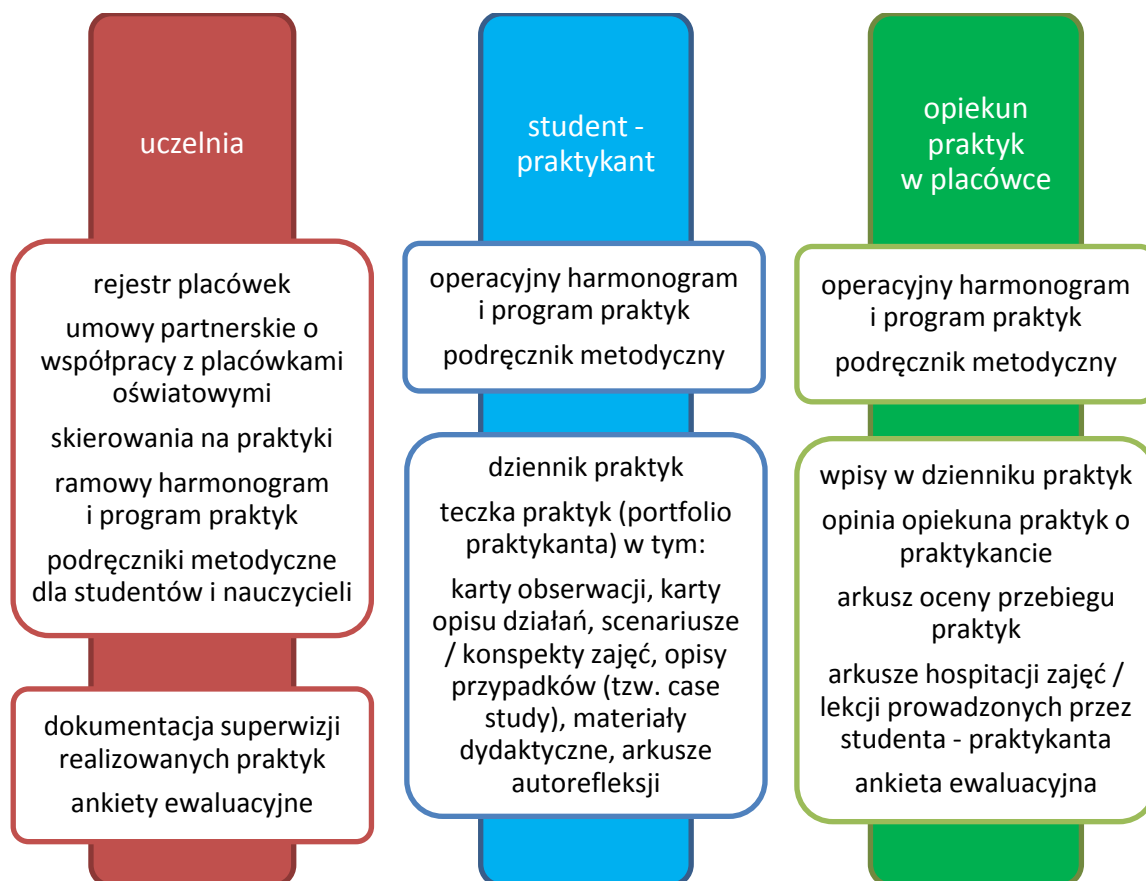

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

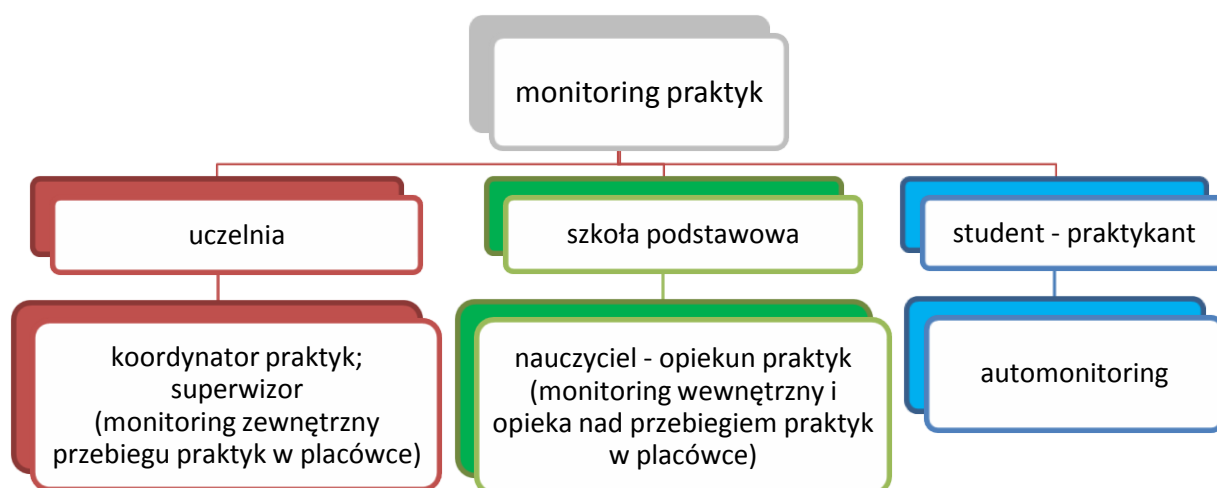
Tabela 20. Dokumentacja i monitoring przebiegu praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej

Sposób dokumentowania przez studenta przebiegu praktyk	Sposób monitorowania przebiegu praktyk		
	Student	Nauczyciel - opiekun	Opiekun uczelniany
PRAKTYKI OBSERWACYJNE			
DZIENNIK PRAKTYK KARTA OBSERWACJI	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec nauczyciela-opiekuna praktyk i uczniów Monitoring o charakterze kierowniczym wobec siebie	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec studenta -praktykanta praktyk i uczniów	Monitoring prowadzony przez koordynatora praktyk z ramienia uczelni obejmuje całość przebiegu praktyk i wszystkiego jej rodzaje. Superwizja
PRAKTYKI MIESZANE – ASYSTENCKIE: OBSERWACYJNO-METODYCZNE			
DZIENNIK PRAKTYK KARTA OBSERWACJI KARTA OPISU DZIAŁAŃ PORTFOLIO	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec nauczyciela-opiekuna praktyk i uczniów Monitoring o charakterze kierowniczym wobec organizacji i funkcjonowania placówki oświatowej	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec studenta - praktykanta praktyk i uczniów Monitoring o charakterze kierowniczym wobec studenta	Monitorowana jest więc całość przebiegu praktyk i wszystkie jej elementy, odwołując się do: - pomiaru dydaktycznego - ewaluacji - rozwoju organizacyjnego placówki, a także do: - różnych form dialogu i zbierania informacji, tj. skrzynka wniosków, debata okrągłego stołu, sondaż diagnostyczny hospitacja, diagnozująca postępy studenta-praktykanta, materiały z superwizji, analiza dokumentacji praktyk. Fakt ten wymaga opracowania odrębnego dokumentowania i opracowania specyficznych wzorów dokumentów
PRAKTYKI CZYNNNE			
DZIENNIK PRAKTYK KARTA OBSERWACJI KARTA OPISU DZIAŁAŃ SCENARIUSZE ZAJĘĆ PORTFOLIO	Automonitoring (analiza SWOT)	Monitoring o charakterze nauczycielskim wobec studenta -praktykanta praktyk i uczniów Monitoring o charakterze kierowniczym wobec studenta Automonitoring (analiza SWOT)	

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 14. Dokumentacja praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej

Rysunek 15. Monitoring praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis tabel

Tabela 1. Podstawowe zadania praktykanta i opiekuna praktyk (w roku akademickim 2011/2012).	7
Tabela 2. Założenia programowe praktyk pedagogicznych studentów przygotowujących się do nauczania w przedszkolu i w klasach I-III szkoły podstawowej (w roku akademickim 2012/2013).....	12
Tabela 3. Ramowy harmonogram praktyk dla studentów EWiP.....	20
Tabela 4. System realizacji godzin praktyk w placówce (przykładowe zestawienie)	21
Tabela 5. Ramowy harmonogram realizacji modułów praktyk dla studentów EWiP	34
Tabela 6. Założenia programowe praktyki pedagogicznej na I etapie realizacji	35
Tabela 7. Założenia programowe praktyki pedagogicznej na II etapie realizacji – moduł 2	37
Tabela 8. Zagadnienia tematyczne praktyk pedagogicznych na II etapie realizacji – moduł 2	38
Tabela 9. Zadania praktykanta i opiekuna praktyk na II etapie realizacji – moduł 2	39
Tabela 10. Dokumentacja i monitoring przebiegu praktyki pedagogicznej na II etapie realizacji – moduł 2	40
Tabela 11. Założenia programowe praktyki pedagogicznej na II etapie realizacji – moduł 3	41
Tabela 12. Zagadnienia tematyczne praktyk pedagogicznych na II etapie realizacji – moduł 3	43
Tabela 13. Zadania praktykanta i opiekuna praktyk na II etapie realizacji – moduł 3	43
Tabela 14. Dokumentacja i monitoring przebiegu praktyki pedagogicznej na II etapie realizacji – moduł 3	44
Tabela 15. Ramowy harmonogram realizacji modułów praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej	52
Tabela 16. System realizacji godzin praktyk w klasach I-III szkoły podstawowej.....	52
Tabela 17. Założenia programowe praktyk pedagogicznych studentów w klasach I-III szkoły podstawowej	53
Tabela 18. Zagadnienia tematyczne praktyk pedagogicznych w klasach I-III szkoły podstawowej	57
Tabela 19. Zadania praktykanta i opiekuna praktyk w szkole podstawowej	58
Tabela 20. Dokumentacja i monitoring przebiegu praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej	59

Spis rysunków

Rysunek 1. Współpraca podmiotów zaangażowanych w realizację praktyk	11
Rysunek 2. Praktyki „krok po kroku”	16
Rysunek 3. Komponenty modelu praktyk pedagogicznych.....	17
Rysunek 4. Struktura organizacyjna praktyk	18
Rysunek 5. Możliwości wyboru miejsca praktyk	19
Rysunek 6. Warianty ustalania harmonogramu praktyk.....	20
Rysunek 7. Struktura programu praktyk	22
Rysunek 8. Dokumentacja praktyk pedagogicznych	29
Rysunek 9. Monitoring przebiegu praktyk w placówce	31
Rysunek 10. Moduły praktyk pedagogicznych	33
Rysunek 11. Etapy realizacji praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej	50
Rysunek 12. Moduły praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej	50
Rysunek 13. Praktyki w szkole podstawowej „krok po kroku”	50
Rysunek 14. Dokumentacja praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej	60
Rysunek 15. Monitoring praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej	60

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykaz źródeł

1. *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Raport z badania ilościowego. Opinie i wnioski na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania przedszkolnego.* Projekt i opracowanie BIOSTAT, Lipiec 2012.
2. *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Raport z badania ilościowego. Opinie i wnioski na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania wczesnoszkolnego.* Projekt i opracowanie BIOSTAT, Lipiec 2012.
3. *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Raport z badania jakościowego. Opinie i wnioski na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania przedszkolnego.* Projekt i opracowanie BIOSTAT, Lipiec 2012.
4. *Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Raport z badania jakościowego. Opinie i wnioski na temat praktyk pedagogicznych realizowanych w placówkach wychowania wczesnoszkolnego.* Projekt i opracowanie BIOSTAT, Lipiec 2012.
5. *Praktyki zawodowe na kierunku pedagogika I stopień studiów w roku akademickim 2011/2012 (specjalizacja: edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna).*
6. *Raport z badania. Raport końcowy z badań FGI dotyczących praktyk pedagogicznych w przedszkolach prowadzonych w ramach projektu pn. "Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.* ASM. Kutno, czerwiec 2012.
7. *Raport z badania. Raport końcowy z badań FGI dotyczących praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych prowadzonych w ramach projektu pn. "Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.* ASM. Kutno, czerwiec 2012.
8. *Regulamin studenckich praktyk zawodowych w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa.*
9. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (DZ.U. z 2012, Nr , poz. 131).

Projekt „Nowe modele praktyk pedagogicznych dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik

Schemat 1. Etapy realizacji praktyk pedagogicznych studentów *EWiP*

